

Vergaderjaar 2014–2015

**34 000 XVIII**

## **Vaststelling van de begrotingsstaten van Wonen en Rijksdienst (XVIII) voor het jaar 2015**

**Nr. 5**

### **VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN**

Vastgesteld 20 oktober 2014

De algemene commissie voor Wonen en Rijksdienst, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen met de daarop gegeven antwoorden.

De vragen zijn op 3 oktober 2014 voorgelegd aan de Minister voor Wonen en Rijksdienst. Bij brief van 17 oktober 2014 zijn ze door de Minister voor Wonen en Rijksdienst beantwoord.

Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,  
De Rouwe

De griffier van de commissie,  
Van der Leeden

1

Vraag: De bestaande woningvoorraad van woningcorporaties is in 2013 met € 2 miljard in waarde gedaald. Hoeveel waardedaling verwacht u in 2015 en wat is het gevolg daarvan op de verhuurderheffing?

Antwoord: Voor 2015 wordt geen waardedaling van de bestaande woningvoorraad van woningcorporaties verwacht. Het Centraal Fonds Volkshuisvesting gaat in de Financiële Meerjarenverkenning Corporatie-sector 2013–2022 (april 2014) uit van een positieve kooprijksontwikkeling in 2015 met 1,3%. Bij de raming van de opbrengsten van de verhuurderheffing is uitgegaan van een daling van de WOZ-waarden tot 1 januari 2015 en een stijging vanaf 1 januari 2015. Het hiervoor geschetste patroon past in dit beeld.

2

Vraag: Kunt u toelichten wat de reden is om in 2014 slechts het onderdeel Arbeidsmarkt Communicatie door te lichten, dat een kwart van totale budget van artikel 3 beslaat?

Antwoord: Op artikel 3 worden de uitgaven verantwoord die samenhangen met het Rijksbeleid en vaststellen van Rijksbrede kaders over de terreinen: personeel en organisatie, informatie- en communicatietechnologie, inkoop, huisvesting en facilitaire dienstverlening. Deze zijn divers en kennen een geringe financiële impact. Hierdoor hebben de beleidsdoorlichtingen en evaluatieonderzoeken een relatief klein financieel beslag binnen het artikel. Vandaar dat is gekozen voor het onderdeel Arbeidsmarktcommunicatie, dat het grootste apart te oormerken onderdeel is van artikel 3.

3

Vraag: Wanneer zal artikel 6 worden doorgelicht, conform de vereisten van de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek dat elk beleidsartikel minstens elke 7 jaar wordt doorgelicht?

Antwoord: Het artikel 6 kenmerkt zich niet als een beleidsartikel maar als een uitvoeringsartikel. Dit artikel zal deels worden betrokken bij de evaluatie van het rijkshuisvestingsstelsel dat voor 2018 wordt gepland.

4

Vraag: Hoeveel corporatiewoningen zijn gesloopt de afgelopen jaren? Kunt u een overzicht geven per jaar vanaf 2009 tot en met 2014?

Antwoord: In onderstaande tabel vindt u een overzicht van het aantal gesloopte corporatiewoningen in de afgelopen jaren. Voor de volledigheid zijn zowel het aantal gesloopte woningen als het aantal gesloopte wooneenheden (dat is: woningen + wooneenheden) in de tabel opgenomen.

Voor 2013 en 2014 zijn nog geen gegevens beschikbaar. In november wordt u geïnformeerd over de resultaten van 2013. De resultaten van 2014 komen in het najaar van 2015 beschikbaar.

	woningen	wooneenheden (woningen + wooneenheden)
2009	13.238	15.301
2010	11.223	12.903
2011	11.251	12.197
2012	9.187	10.526

Bron: BBSH

5

Vraag: Hoeveel corporatiewoningen zullen worden gesloopt in 2015 en hoeveel procent van de totale sociale woningvoorraad is dat?

Antwoord: Uit het rapport « Volkshuisvestelijke voornemens woningcorporaties 2014–2018» dat 24 september 2014 aan de Tweede Kamer is aangeboden (2014–2015 29 453 nr. 354), blijkt dat corporaties van plan zijn om in 2015 13.000 woningen te slopen. Dat is 0,5% van de sociale voorraad.

6

Vraag: Hoeveel woningen stonden de afgelopen jaren op de nominatie om gesloopt te worden, maar zijn alsnog gerenoveerd? Kunt u een overzicht geven van de laatste 5 jaar, tot en met 2014?

Antwoord: Het is niet bekend hoeveel woningen er op de nominatie stonden om te worden gesloopt maar toch zijn gerenoveerd.

7

Vraag: Hoeveel korting is gegeven op de verhuurderheffing, omdat woningcorporaties in krimpgebieden huizen slopen en investeren in nieuwbouw of renovatie?

Antwoord: In de periode van 1 januari 2014 (start van de regeling) tot 30 september 2014 is door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland; uitvoerder van de heffingsvermindering) voor € 41,7 mln. aan voorlopige investeringsverklaringen afgegeven. Op dat moment waren er nog voor € 27 mln. aanvragen in behandeling.

De afgegeven voorlopige investeringsverklaringen hebben betrekking op harde voornemens tot investeren. De daadwerkelijke omvang van de korting op de verhuurderheffing is pas bekend als de voorgenomen investeringen gerealiseerd zijn. Pas dan ontvangen verhuurders een definitieve investeringsverklaring die ze in mindering kunnen brengen op de heffing die ze moeten afdragen.

8

Vraag: Kunt u per provincie of per krimpgebied aangeven hoeveel woningen er zijn gesloopt en hoeveel woningen er zijn gebouwd? Graag uitgesplitst naar huurprijs, het aantal woningen onder de liberalisatiegrens en het aantal erboven?

Antwoord: In onderstaande tabel zijn de sloop- en nieuwbouwcijfers in 2012 uitgesplitst naar huur- en koopwoningen per provincie.

Provincie	Sloop totaal	Sloop koopsector	Sloop huursector	Sloop eigendom onbekend	Nieuwbouw totaal	Nieuwbouw koopsector	Nieuwbouw huursector	Nieuwbouw eigendom onbekend
Groningen	400	100	300	0	800	200	500	100
Friesland	600	100	400	100	1.300	500	600	200
Drenthe	300	100	100	100	700	300	300	200
Overijssel	900	100	600	100	2.500	1.100	1.200	200
Flevoland	100	0	0	100	1.100	700	200	200
Gelderland	1.600	300	1.100	200	6.900	2.400	3.700	700
Utrecht	900	100	500	400	5.700	2.200	2.600	800
Noord-Holland	2.800	300	1.700	900	8.100	2.800	4.100	1.100
Zuid-Holland	2.900	400	2.100	400	10.100	3.700	5.500	900
Zeeland	400	100	300	0	1.100	500	600	100
Noord-Brabant	2.300	400	1.600	300	8.100	3.400	3.900	800
Limburg	500	100	400	0	2.000	700	1.100	200
Nederland	13.800	1.900	9.300	2.500	48.600	18.600	24.400	5.600

Bron: Systeem voor de Woningvoorraad (Syswov)

Bovenstaande cijfers uit Syswov zijn gebaseerd op de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG) van het CBS. Hiermee is geen uitsplitsing naar huurprijs en huurgrenzen te maken. Met behulp van de BBSH-cijfers is het wel mogelijk de aantallen gesloopte en nieuwgebouwde huurwoningen in de corporatiesector per huurprijsklasse in beeld te brengen. De hierin opgenomen cijfers over sloop en nieuwbouw wijken af van de cijfers uit de bovenstaande tabel omdat het hier alleen gaat over corporatiewoningen.

9

Vraag: Hoeveel corporatiewoningen waren er in 1980, 2000 en hoeveel in 2014?

Antwoord: In onderstaande tabel vindt u een overzicht van het aantal corporatiewoningen in 1980, 2000 en 2012. Voor de volledigheid zijn zowel het aantal woningen als het aantal wooneenheden (dat is: woningen + wooneenheden) in de tabel opgenomen. Daarbij is waar mogelijk het aantal per 1 januari en per 31 december weergegeven.

Het aantal van 1980 is een schatting op basis van de resultaten van het Woningbehoefte Onderzoek 1981.

Voor 2013 en 2014 zijn nog geen gegevens beschikbaar. In november wordt u geïnformeerd over de resultaten van 2013. De resultaten van 2014 komen in het najaar van 2015 beschikbaar en wordt u dan over geïnformeerd.

	Woningen		wooneenheden (woningen + wooneenheden)	
	1/1	31/12	1/1	31/12
1980	1.537.000	–	–	–
2000	2.351.387	2.348.775	2.446.384	2.443.997
2012	2.267.051	2.267.199	2.408.451	2.412.928

Bron: BBSH / 1980: WBO 1981

10

Vraag: Wat is het minimum aantal woningen met een huur onder de liberalisatiegrens voor 2015?

Antwoord: Wat het minimum aantal huurwoningen zou moeten zijn om in 2015 de doelgroep te kunnen huisvesten is niet bekend. Wel is uit WoON2012 af te leiden hoe de huisvestingssituatie van inkomensgroepen over de huurprijsklassen per 2012 was, in de corporatiesector en totale huursector.

De omvang van de doelgroep (inkomen tot € 33.000) in de corporatiesector bedroeg per 2012 ca. 1,6 miljoen huishoudens. Voor de hele huursector is dat ca. 2 miljoen huishoudens.

#### Verdeling inkomensgroepen over huurprijsklassen in corporatiesector per 2012.

Aantal huishoudens	inkomen onder € 33.000	inkomen € 33.000 tot € 43.000	inkomen € 43.000 of hoger	totaal
Tot kwaliteitskortingsgrens	346.000	39.000	38.000	423.000
Kwaliteitskortings- tot aftoppingsgrens	910.000	149.000	181.000	1.240.000
Aftoppings- tot liberalisatiegrens	312.000	54.000	86.000	452.000
Vanaf liberalisatiegrens	68.000	17.000	43.000	128.000
Totaal corporatiesector	1.636.000	259.000	348.000	2.243.000

**Verdeling inkomensgroepen in totale huursector.**

aantal huishoudens	inkomen onder € 33.000	inkomen € 33.000 tot € 43.000	inkomen € 43.000 of hoger	Totaal
Tot kwaliteitskortingsgrens	446.000	48.000	59.000	553.000
Kwaliteitskortings- tot aftoppingsgrens	1.020.000	174.000	204.000	1.398.000
Aftoppings- tot liberalisatiegrens	409.000	78.000	131.000	618.000
Vanaf liberalisatiegrens	146.000	52.000	138.000	336.000
Huursector totaal	2.021.000	352.000	532.000	2.905.000

11

Vraag: Hoeveel corporatiewoningen zijn er sinds 2012 verkocht en daarmee onttrokken aan de sociale voorraad?

Antwoord: In 2012 hebben de corporaties 13.522 woningen met een huur beneden de liberalisatiegrens verkocht. De verkopen tussen corporaties onderling zijn hierbij niet inbegrepen. Eind 2014 zal de rapportage over de volkshuisvestingsprestaties van de corporatiesector over 2013 aan de Kamer worden aangeboden.

12

Vraag: Hoeveel corporatiewoningen zijn sinds 2012 geliberaliseerd?

Antwoord: Volgens de resultaten van de CBS huurenquête 2014 zijn er sinds 2012 circa 4.500 corporatiewoningen geliberaliseerd. Het betreft in dit geval de woningen die in de periode van 2012 tot 2014 contractueel geliberaliseerd zijn.

Daarnaast blijkt uit de CBS Huurenquête 2014 dat de voorraad corporatiewoningen met een huurprijs boven de liberalisatiegrens sinds 2012 met circa 33.000 is toegenomen. Er zijn circa 2,3 miljoen corporatiehuurwoningen waarvan circa 87.000 met een huurprijs boven de liberalisatiegrens.

13

Vraag: Hoeveel woningcorporaties hebben in 2014 de huur alleen met de inflatie verhoogd voor al hun huurders?

Antwoord: Hoeveel corporaties voor al hun huurders de huur met alleen inflatie verhoogd hebben is niet bekend.

14

Vraag: Hoeveel woningcorporaties zijn overgegaan tot huurverlaging?

Antwoord: In welke mate woningcorporaties in 2014 de huren van woningen in hun bezit hebben verlaagd is niet bekend.

15

Vraag: Kan een overzicht worden gegeven in aantallen fte van de personele bezetting van de toezichtstaken, afzonderlijk van financieel en volkshuisvestelijk toezicht, van de afgelopen vijf jaar?

Antwoord: In de afgelopen vijf jaar was voor het volkshuisvestelijk toezicht op corporaties sprake van de structurele inzet van circa 10 fte aan capaciteit. Ten behoeve van de jaarlijkse oordeelbrieven aan corporaties werd incidenteel aanvullende capaciteit ingezet.

Bij het door het Centraal Fonds Volkshuisvesting uitgeoefende financieel toezicht op corporaties is de ingezette capaciteit gestegen van 40,6 fte in 2010 naar 42,8 fte in 2014. De toename in capaciteit is het gevolg van de door het CFV ingezette koers om het financieel toezicht te versterken.

16

Vraag: Hoeveel «Blok-hypotheeken» zijn er afgesloten sinds het bestaan ervan?

Antwoord: Er worden geen gegevens bijgehouden over hoeveel hypotheekproducten er zijn afgesloten waarbij gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om twee hypotheeken naast elkaar af te sluiten waarbij de tweede hypotheek kan worden aangewend om maximaal de helft van de aflossing op de eerste hypotheek te voldoen.

Hypotheekverstrekking is maatwerk. Hypotheekverstrekkers nemen daarbij de persoonlijke en financiële situatie van de consument in acht. Het is dan ook aan de markt om te besluiten welk hypotheekproduct zij willen aanbieden.

17

Vraag: Wat is de ontwikkeling van de kosten voor de Staat van de hypotheekrenteaftrek van de afgelopen vijf jaar?

Antwoord: Het budgettaire beslag van de hypotheekrenteaftrek wordt uitgedrukt als het saldo van het eigenwoningforfait en de hypotheekrenteaftrek. Het budgettaire beslag over de jaren 2009 tot en met 2013 is stabiel, en lag jaarlijks tussen € 10 a € 11 miljard. Zie ook onderstaande tabel voor een weergave van de ontwikkeling van het budgettaire beslag vanaf 2009 tot en met 2013:

	2009	2010	2011	2012	2013
Budgettaire beslag eigen woning (in € miljard)	10,0	10,8	11,3	11,4	10,9

18

Vraag: Hoeveel bouwvakkers werken er in de bouwsector? Hoeveel van hen hebben de afgelopen vijf jaar hun baan verloren?

Antwoord: In de «Staat van de Woningmarkt, jaarrapportage 2014», die 14 oktober 2014 aan de Tweede Kamer is verzonden, is opgenomen dat sinds 2008 in de bouw ongeveer 78.000 arbeidsjaren verloren zijn gegaan. Op dit moment bedraagt de werkgelegenheid in de bouwsector ongeveer 400.000 arbeidsjaren. Zie verder ook het antwoord op vraag 41.

19

Vraag: Wat is de ontwikkeling van de het aantal zzp'ers in de bouwsector sinds 2000 geweest? Kunt u daar een overzicht van geven?

Antwoord: Het Centraal Bureau voor de Statistiek houdt sinds 2008 bij hoeveel zzp'ers in de bouwnijverheid werkzaam zijn. De cijfers zijn als volgt:

2008: 90.000 zzp'ers

2009: 92.000 zzp'ers

2010: 93.000 zzp'ers

2011: 93.000 zzp'ers

2012: 96.000 zzp'ers

20

Vraag: Hoe is de huidige verhouding nieuwbouw/renovatie/leegstand/sloop op gemeentelijk niveau voor maatschappelijk vastgoed? Artikel in Binnenlands Bestuur van 26 september schetst daar een somber beeld van namelijk. Hoe is hierin (indien dat ontbreekt) meer evenwicht te krijgen?

Antwoord: Het betreffende artikel geeft aan dat uit het Kadaster blijkt dat van 2008 tot 2013 jaarlijks 1,5% is toegevoegd aan de totale voorraad gemeentelijk vastgoed van 21 miljoen m<sup>2</sup>. De meeste nieuwbouw vindt plaats voor onderwijsfuncties. Daar is overigens meestal sprake van een bewuste keus vanuit eisen voor functionaliteit, luchtkwaliteit of duurzaamheid. Er is geen nadere informatie over de verhouding tussen nieuwbouw, renovatie, leegstand en sloop door gemeenten. De besluitvorming hierover is overigens nadrukkelijk aan de gemeente zelf. Het Rijk tracht gemeenten op diverse manieren bewust te maken van de risico's van een (potentiële) overmaat aan maatschappelijk vastgoed en van de mogelijkheden tot herbestemming (naar onder andere woonfuncties). Deze zaken gebeuren door middel van kennistrajecten als het Nationaal Programma Herbestemming en het Interbestuurlijk Programma Bevolkingsdaling en door het beschikbaar stellen van het Expertteam (Kantoor)transformatie.

21

Vraag: Hoe heeft de grondprijs zich ontwikkeld tussen 2008 en nu, en in hoeverre houdt dit gelijke tred met de forse daling van de huizenprijzen? Waarderen gemeenten grond voldoende af sinds het begin van de crisis? Zo niet, hoeveel zou er nog afgewaardeerd moeten worden?

Antwoord: In algemene zin geldt dat de residuele grondwaarde de afgelopen jaren sterk is gedaald. De belangrijkste reden hiervoor is de gedaalde huizenprijs die niet volledig gecompenseerd is door een daling van de bouwkosten.

Er is geen eenduidige informatie beschikbaar over de ontwikkeling van de feitelijke grondprijzen tussen 2008 en nu. Op grond van het onderzoek van Deloitte naar de financiële positie van gemeentelijke grondbedrijven (TK 2013–2014, 27 581, nr. 47) bestaat wel de indruk dat gemeenten hun grondprijzen niet evenredig hebben laten dalen met de ontwikkeling van de residuele waarden.

De afgelopen jaren is uit de onderzoeken naar de financiële positie van gemeentelijke grondbedrijven gebleken dat gemeenten hun gronden afwaarderen. In de afgelopen jaren is dit opgelopen tot een bedrag van € 3,3 mld. Naar verwachting zullen gemeenten nog een verlies op hun gronden moeten nemen tussen € 0,7 en € 2,7 mld.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de waarde van de grond in de gemeentelijke begroting een reële afspiegeling zijn van de te verwachte opbrengsten. Daarom waardeert een groot aantal gemeenten thans hun gronden opnieuw.

Ook dit jaar vindt weer een onderzoek plaats naar de financiële positie van gemeentelijke grondbedrijven. Hierover zal uw Kamer naar verwachting voor het Kerstreces worden geïnformeerd.

22

Vraag: In hoeverre heeft de bouwsector last van het feit dat gemeenten de grondprijs niet snel genoeg naar beneden bijstellen? Is er daarmee een reden de grondprijs anders te gaan vaststellen dan nu gebruikelijk is, namelijk als verschil tussen huizenprijs en bouwkosten?

Antwoord: Gemeenten kunnen – als eigenaar van de grond – zelf de grondprijzen vaststellen. De meeste gemeenten gebruiken hiervoor de residuele grondwaardemethode. Dit betekent dat als de huizenprijzen stijgen, de grond eronder ook meer opbrengt. En dat als de huizenprijzen dalen, de grondprijzen ook behoren te dalen. In de praktijk blijkt dit laatste voor veel gemeenten lastig. Dit wordt onder andere veroorzaakt door contractuele afspraken van gemeenten met projectontwikkelaars en/of bouwers. Ook hebben veel gemeenten reeds kosten gemaakt voor de ontwikkeling van de grond die men wil terugverdienen. Toch is het van

belang dat gemeenten met hun grondprijzen adequaat reageren op nieuwe marktomstandigheden, onder het motto «residueel rekenen in goede tijden, en in slechte tijden».

23

Vraag: Hoe vaak hebben gemeenten sinds de Wet Kraken en Leegstand een boete voor leegstand opgelegd en welk effect heeft dit gehad?

Antwoord: Deze cijfers zijn nog niet bekend. Dit zal worden meegenomen in de evaluatie van de wet Kraken en Leegstand en zal uiterlijk 1 oktober 2015 worden afgerond.

24

Vraag: Hoeveel rijksmiddelen komen in 2015 beschikbaar voor stadsvernieuwing? Hoeveel was dit de afgelopen vijf jaar?

Antwoord: Vanaf 2015 zijn er, zoals eerder aan uw Kamer gemeld (Kamerstuk 32 847 nr. 29), geen financiële middelen voor stedelijke vernieuwing vanuit de rijksoverheid meer beschikbaar. In de afgelopen vijf jaar (2010–2014) is in totaal € 925 mln. voor stedelijke vernieuwing beschikbaar gesteld door het Rijk aan gemeenten en provincies.

25

Vraag: Hoeveel rijksmiddelen komen in 2015 beschikbaar voor het grote stedenbeleid c.q. de wijkenaanpak? Hoeveel was dit de afgelopen vijf jaar?

Antwoord: In de begroting 2015 is onder het beleidsprogramma woonomgeving een budget opgenomen van 1,778 mln. in 2014 en € 3,813 mln. voor 2015. Deze bedragen zijn onder andere bedoeld voor de Wijkaanpak. Voor stadsvernieuwing is in 2014 via de decentralisatie uitkering stedelijke vernieuwing in het gemeentefonds en het provinciefonds respectievelijk € 139 en € 55.5 miljoen beschikbaar. In 2015 zijn hiervoor geen rijksmiddelen meer beschikbaar. De verantwoordelijkheid voor stedelijke vernieuwing ligt immers bij gemeenten. Voor uw vraag hoeveel dit was in voorliggende jaren verwijs ik u naar mijn eerdere antwoorden.

26

Vraag: Kunt u een overzicht geven van het budget voor de huurtoeslag van de afgelopen 10 jaar, afgezet tegen het aantal huurders, huurprijzen en toegekende huurtoeslag?

Antwoord: In onderstaande tabel zijn de gevraagde cijfers opgenomen. De genoemde budgetten betreffen de gerealiseerde netto uitgaven (uitgaven minus ontvangsten) huursubsidie/huurtoeslag in de begrotingsjaren 2004 tot en met 2013.

De gerealiseerde aantallen huurtoeslagontvangers, de gemiddelde jaarhuren en gemiddelde bijdrage hebben betrekking op de huursubsidie tijdvakken 1 juli 2004 – 30 juni 2005 en 1 juli 2005 – 31 december 2005 en de toeslagjaren huurtoeslag 2006 tot en met 2012. De gegevens tot en met 2011 zijn ook opgenomen in de jaarlijks aan uw Kamer gezonden jaarverslagen over de uitvoering van de Wet op de Huurtoeslag. Over jaren na 2012 is de informatie nog niet voldoende betrouwbaar, omdat voor een groot deel van de ontvangers de aanvragen nog niet definitief zijn vastgesteld.

Voor het toeslagjaar 2013 is het definitief vaststellen van de bijdrage nog niet afgerond. Daarom is voor dat jaar nog niet bekend hoeveel huurtoeslagontvangers ook daadwerkelijk recht hadden op een bijdrage en wat de uiteindelijke gemiddelde huur en gemiddelde bijdrage zal zijn. Daarom zijn deze gegevens nog niet in onderstaande tabel opgenomen.



	Tijdvak 04/05	Tijdvak 05/2 <sup>e</sup> helft	2006	2007	2008
Budget(x 1 mln.)	1602	1561	1902	2005	2140
Aantal					
huurtoeslagontvangers	1033043	985565	1088220	1105376	1116670
Gemiddelde jaarhuur	4452	4548	4631	4748	4857
Gemiddelde jaarbijdrage	1716	1782	1819	1849	1916
	2009	2010	2011	2012	2013
Budget(x 1 mln.)	2161	2136	2266	2298	2440
Aantal					
huurtoeslagontvangers	1122034	1162200	1190179	1264850	n.n.b
Gemiddelde jaarhuur	5000	5143	5267	5422	n.n.b
Gemiddelde jaarbijdrage	1964	2037	2086	2000	n.n.b

\* Het in de tabel opgenomen budget huurtoeslag is niet geheel gelijk aan het in de tabel genoemde aantal toeslagontvangers maal de gemiddelde jaarbijdrage omdat tot 2006 het begrotingsjaar niet gelijk liep aan het toeslagjaar (welke van juli tot juli liep), en vanaf 2006 in het budget per begrotingsjaar ook nabetalings en terugvorderingen opgenomen zijn.

27

Vraag: Kunt u een aparte doorrekening van de koopkracht van huurders geven? Graag dit overzicht.

Antwoord: Het CPB en het Ministerie van SZW maken bij koopkrachtberekeningen standaard geen onderscheid tussen mensen die wonen in een huur- of koopwoning. Het zijn vaak de achterliggende factoren die meer van belang zijn dan de woonsituatie. Zo hebben mensen die wonen in een huurwoning relatief vaak een wat lager inkomen en hebben ze vaker een uitkering of zijn ze gepensioneerd. De mediane koopkrachtontwikkeling voor alle huishoudens komt in 2015 uit op ½%. De mediane koopkrachtontwikkeling van mensen met een huurwoning komt iets minder positief uit, namelijk op ¼%. Zoals aangegeven zijn het vooral andere factoren die bepalend zijn in de koopkrachtontwikkeling, niet zozeer de woonsituatie. In het antwoord op vraag 45 wordt ingegaan op de koopkrachteffecten van het huurbeleid.

28

Vraag: Hoeveel huissuitzettingen zijn er geweest vanaf 2010 tot en met 2014? Kunt u een overzicht geven per jaar en met de meest voorkomende redenen?

Antwoord: De gegevens over huissuitzettingen in de sociale huursector worden niet vanuit het Rijk bijgehouden. Dit is een kwestie tussen de verhuurder en de huurder. Het kenniscentrum van AEDES heeft een corporatiemonitor waarin jaarlijks over huissuitzettingen uit corporatiewoningen wordt gerapporteerd, alsmede over de oorzaken. Volgens AEDES waren er in 2010 5.900 huissuitzettingen, 6.000 in 2011, 6.480 in 2012 en 6.980 in 2013. Het aantal in 2014 is (nog) niet bekend. In de periode 2010–2013 is dit aantal toegenomen. In 2013 is dit aantal echter lager dan in de periode 2006–2008. In 88% van de huissuitzettingen in 2013 speelde huurachterstand een rol. Andere oorzaken waren wietteelt, onderverhuur/ woonfraude of overlast.

Jaar	Aantal huisuitzettingen
2006	7.500
2007	8.550
2008	7.650
2009	5.900
2010	5.900
2011	6.000
2012	6.480
2013	6.980

Bron: Corporatiemonitor Aedes 2013.

29

Vraag: In Twente is het aantal huisuitzettingen het afgelopen jaar gestegen. Kunt u een overzicht geven van het aantal huisuitzettingen per regio en of daar sprake is van een stijging van het aantal huisuitzettingen?

Antwoord: De cijfers over huisuitzettingen uit corporatiewoningen (Corporatiemonitor van AEDES, zie ook het antwoord op vraag 28) zijn op te splitsen naar grootte van corporaties, prijs van huurwoningen en type huishouden, maar niet naar regio. De response van deze enquête is niet toereikend om een opsplitsing naar regio te kunnen maken. Landelijk is het aantal huisuitzettingen na 2007 gedaald en sinds 2010 gestegen. Of, en in welke mate, deze stijging in elke regio optreedt valt alleen op te maken uit de jaarverslagen van afzonderlijke corporaties.

30

Vraag: Waar komen mensen die hun huis worden uitgezet terecht? Zijn er voldoende opvangplaatsen?

Antwoord: Uitgezette huurders vinden vaak tijdelijk onderdak bij familie of vrienden. Anderen vinden een nieuwe woning, vaak in de particuliere sector.

Centrumgemeenten zijn verantwoordelijk voor de maatschappelijke opvang van mensen die al dan niet gedwongen de thuissituatie hebben verlaten en zich niet zelfstandig kunnen handhaven in de maatschappij. Er vindt geen jaarlijkse landelijke monitoring plaats van wachtlijsten. Voor de Monitor Stedelijk Kompas 2012 heeft het Trimbos instituut centrumgemeenten gevraagd of zij zicht hebben op het aantal gezinnen dat op een wachtlijst staat voor een opvangplek. Zeventien van de 39 gemeenten (45%) hebben dit in beeld. Bij deze zeventien gemeenten is de wachtlijst in de meeste gevallen niet lang. Bij drie gemeenten waren wel relatief lange wachtlijsten met zeven, twaalf en dertien wachtenden. Alle centrumgemeenten geven aan dan voor een alternatief te zorgen. Uit navraag door het Ministerie van VWS bij de Federatie Opvang blijkt dat er geen aanvullende gegevens beschikbaar zijn over de wachtlijsten in de maatschappelijke opvang.

31

Vraag: Bij hoeveel gemeenten bestaat er een wachtlijst voor opvang van mensen die hun huis zijn uitgezet? Hoe is de ontwikkeling van de wachtlijsten de afgelopen vijf jaar geweest?

Antwoord: Zie antwoord vraag 30.

32

Vraag: Hoeveel kosten hebben woningcorporaties in totaal gemaakt voor het uitzetten van huurders? Kunt u een overzicht van de afgelopen vijf jaar? En hoe zijn deze kosten opgebouwd?

Antwoord: Er is geen zicht op de kosten die woningcorporaties in totaal hebben gemaakt voor het uitzetten van huurders. Een gemiddelde uitzetting kost € 5.000 à € 10.000 afhankelijk van een aantal factoren (zoals onder meer de kosten van de deurwaarder, griffierechten, kosten opslaan meubilair van de te ontruimen woning, het opknappen van de woning). De grootste post die de sector heeft betreft de niet ontvangen huur van vertrokken huurders. Uit de corporatiemonitor van Aedes blijkt dat gemiddeld een corporatie te maken heeft met een betalingsachterstand van € 580.000 bij zittende huurders en € 570.000 bij vertrokken huurders. Voor de hele sector is dit samen ruim € 250 miljoen.

33

Vraag: Hoeveel sociale huurwoningen worden bewoond door niet-Westerse huishoudens?

Antwoord: 19% van de sociale huurwoningen wordt bewoond door niet-westerse huishoudens. Dat blijkt uit de resultaten van het WoonOnderzoek Nederland (WoOn).

34

Vraag: Hoeveel sociale huurwoningen zijn er nodig om alle toegelaten asielzoekers op dit moment te huisvesten? Wat is de prognose t.a.v. het aantal sociale huurwoningen dat in 2014 naar toegelaten asielzoekers gaat?

Antwoord: Op basis van de gegevens van het Centraal orgaan opvang asielzoekers zal het benodigde aantal woningen in 2014 voor de huisvesting van vergunninghouders 6630 bedragen. Bij kamerstuk, Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 32 271, nr. 31 bent u hierover reeds geïnformeerd. Op 30 september 2014 is de landelijke taakstelling voor het huisvesten van vergunninghouders voor de eerste helft van 2015 gepubliceerd in de Staatscourant. Samen met de prognose voor de tweede helft voor 2015 resulteert dit in een taakstelling van 28.900 te huisvesten vergunninghouders voor 2015. Omdat volgens berekeningen van het COA voor elke vergunninghouder ongeveer 0,51 woning nodig is (zie bovengenoemd kamerstuk), resulteert dit, indien ook de prognose voor de tweede helft van 2015 uiteindelijk juist blijkt te zijn, voor 2015 in ongeveer 14.450 benodigde aantal woningen. Ik wijs u in dit verband op het feit dat de gemeenten zelf invulling kunnen geven aan de verdeling van vergunninghouders over de beschikbare woningvoorraad.

35

Vraag: Hoeveel autochtone Nederlanders staan er op een wachtlijst voor een sociale huurwoning?

Antwoord: De huidige systemen om woonruimte te verdelen zijn meestal gebaseerd op meerdere modellen: als hoofdmodel het aanbodsysteem, aangevuld met optiemodellen en/of direct te huur en/of loting. Een van de gevolgen hiervan is dat de klassieke wachtlijst niet meer bestaat. Het aantal Nederlanders dat op een wachtlijst staat is gezien het voorgaande niet te geven. Bij kamerstuk, Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 32 271, nr. 31 bent u hierover reeds geïnformeerd. Daarnaast wordt er in de registratie van woningzoekenden geen onderscheid gemaakt tussen autochtoon of allochtoon.

36

Vraag: Hoeveel wooneenheden worden bezet door tijdelijke arbeidsmigranten uit MOE-landen?

Antwoord: Volgens de meest recente cijfers van het CBS waren er in 2012 binnen Nederland 155.280 werkzame arbeidsmigranten (15–65 jaar) uit Midden- en Oost Europa aanwezig die werkzaam zijn voor een Nederlandse werkgever. Zij worden op diverse manieren gehuisvest of huren zelf een woning. Op lokaal en landelijk niveau wordt niet bijgehouden hoe arbeidsmigranten gehuisvest zijn. Dus is ook niet bekend hoeveel onzelfstandige wooneenheden of zelfstandige woningen er op regionaal/ lokaal niveau worden bezet door arbeidsmigranten uit Midden- en Oost Europa.

37

Vraag: Op welke gronden mogen recreatiewoningen permanent worden bewoond door asielzoekers, dan wel tijdelijke arbeidsmigranten? Hoe verhoudt dit zich tot het verbod om hier permanent in te wonen?

Antwoord: Gemeenten stellen de regels vast voor bewoning van recreatiewoningen. In een bestemmingsplan staat welke bestemming een gebouw heeft. Zo heeft een recreatiewoning de bestemming recreëren. Er mag alleen permanent in een recreatiewoning worden gewoond als deze de bestemming wonen heeft. Gemeenten kunnen optreden tegen mensen die onrechtmatig in een recreatiewoning wonen.

De huisvesting van asielzoekers en arbeidsmigranten is in sommige situaties een moeilijke opgave. Het betreft immers mensen die op korte termijn onderdak nodig hebben en waarvoor op zeer korte termijn geen geschikte permanente huisvesting beschikbaar is. Daarom gedogen sommige gemeenten (tijdelijk) de huisvesting van deze groepen in recreatiewoningen, totdat betere huisvesting beschikbaar is. Ook is of wordt in sommige situaties toegewerkt naar het verlenen van een omgevingsvergunning om in afwijking van het bestemmingsplan, tijdelijke opvang van asielzoekers toe te staan.

38

Vraag: Hoeveel huishoudens zijn er het afgelopen jaar uit hun huurwoning gezet en wat is daarvan het percentage niet-Westerse allochtonen?

Antwoord: Het aantal huisuitzettingen is beantwoord bij vraag 28. De corporatiemonitor van AEDES bevat geen vraag naar etniciteit. Het percentage niet-Westerse allochtonen is niet bekend.

39

Vraag: Waarom wordt gekozen voor het doorschuiven van het budget voor de ontwikkeling en uitrol van het nieuwe energielabel systeem?

Antwoord: Er moet veel gebeuren om het systeem van het energielabel om te bouwen. Het was bij het opstellen van de begroting 2014 nog onduidelijk welke werkzaamheden wanneer nodig waren. Halverwege dit jaar werd duidelijk welk deel in 2014 tot betaling kon komen en welk deel zou doorlopen in 2015. Dit heeft geleid tot verschuiving van budget van 2014 naar 2015.

Het Besluit Energieprestatie Gebouwen en de Regeling Energieprestatie Gebouwen worden zoals afgesproken in januari 2015 van kracht. In januari 2015 kunnen woningeigenaren eenvoudig en goedkoop het energielabel laten registreren via de formele internetapplicatie van het Rijk.

De brieven voor het voorlopige energielabel worden conform de afspraak in het Energieakkoord vanaf januari 2015 verstuurd. In de eerste helft van 2015 worden er veel vragen verwacht van woningeigenaren en erkend deskundigen, omdat iedereen nog moet wennen aan het systeem. Het eerste halfjaar van 2015 zal ook gebruikt worden om het systeem te optimaliseren zodat het gebruiksgemak zo groot mogelijk is.

40

Vraag: Kan duidelijk gemaakt worden waar het terugdraaien van de bezuiniging op de huurtoeslag uit gedekt wordt (€ 31 miljoen per jaar in de periode 2015–2017).

Antwoord: Gedurende de besluitvorming in augustus zijn door het kabinet additionele middelen vrijgemaakt ten behoeve van lastenverlichting en koopkracht. Een deel van deze middelen is ingezet om het niet doorvoeren van de ombuiging op de huurtoeslag van € 31 mln. voor de jaren 2015–2017 te dekken.

41

Vraag: De toegezegde jaarlijkse brief ten behoeve van het debat over de woningmarkt is nog niet ontvangen. Wanneer kan de Kamer het jaarlijkse overzicht over de woningmarkt ontvangen, zodat er nog ruime mogelijkheid is om dit overzicht te betrekken in de voorbereiding op de begrotingsbehandeling? Kunt u toezeggen dit overzicht voortaan gelijk met de begroting naar de Kamer te sturen, zodat het overzicht kan worden betrokken bij de feitelijke vragenronde over de ontwerpbegroting?

Antwoord: De rapportage Staat van de Woningmarkt 2014, is op 14 oktober 2014 naar uw Kamer verzonden (zie brief met kenmerk 2014–0000549455 inclusief de bijlage). Belangrijke cijfers over de effecten van het huurbeleid van verhuurders komen jaarlijks beschikbaar in de eerste helft van september uit de Huurenquête van het CBS. Deze informatie is van groot belang voor de discussie in de Kamer over de stand van de woningmarkt.

42

Vraag: Kunt u aangeven wanneer u verwacht dat de landenspecifieke aanbeveling met betrekking tot de woningmarkt voor Nederland komt te vervallen?

Antwoord: De vraag of de Europese Commissie volgend jaar wederom een landenspecifieke aanbeveling geeft ten aanzien van de woningmarkt is afhankelijk van hoe de Europese Commissie de Nederlandse economie en woningmarkt op dat moment beoordeelt. De landenspecifieke aanbeveling met betrekking tot de woningmarkt benadrukt het belang van de reeds doorgevoerde en geplande hervormingen. Het kabinet beschouwt de aanbeveling als ondersteuning van het huidige kabinetsbeleid. De meeste aanbevelingen van de Europese Commissie, bijvoorbeeld met betrekking tot de sociale huursector, zijn of worden momenteel in wetgeving vastgelegd. De Europese Commissie doet tevens de aanbeveling om de hypotheekrenteaftrek verder af te bouwen als de economische omstandigheden dat toelaten.

43

Vraag: Hoe verhouden de apparaatsuitgaven zich tot het aantal fte's? Welke daling van de apparaatsuitgaven wordt in 2015 verwacht? En van het aantal fte's? Kunnen deze vragen zowel in absolute cijfers als in percentages worden beantwoord?

Antwoord: De salariskosten vormen met een omvang van ongeveer € 7,5 mld. in 2013 een substantieel deel van de totale apparaatskosten. De overige kosten zijn voor huisvesting, kantoorautomatisering, dienstreizen e.d.

De relatie tussen de omvang van de apparaatskosten en het aantal fte's, is niet één op één. De daling van de apparaatsuitgaven heeft een effect hebben op de fte-ontwikkeling. Het kabinet stuurt echter niet op de ontwikkeling van de omvang in fte. Conform de ontwerpbegrotingen 2015

zullen de apparaatskosten in 2015 dalen met € 0,4 mld. ten opzichte van 2014. Ik monitor de apparaatskosten en rapporteer daarover in de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk.

44

Vraag: Gesproken wordt over «ruimte geven voor herstel van de koopmarkt». Is de inzet van de regering in verhouding met de schamele verbeteringen voldoende, zeker nu andere landen het duidelijke beter doen?

Antwoord: Momenteel zijn er tekenen van herstel op de woningmarkt. Het kabinetsbeleid is erop gericht om helderheid te verschaffen en daarmee bij te dragen aan rust en vertrouwen op de woningmarkt. Daarnaast heeft het kabinet de afgelopen jaren een reeks van ondersteunende maatregelen genomen die de positie van starters en doorstromers op de markt verbeteren.

45

Vraag: Kan een overzicht worden gegeven van het koopkrachtverlies voor verschillende huishoudens als gevolg van de huurstijgingen, zoals die door de regering worden gehanteerd?

Antwoord: In bijlage 3 van de begroting Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt ingegaan op de effecten op de koopkracht van huishoudens in 2014 van verschillende overheidsmaatregelen. Ook over de effecten van het huurbeleid is hier gerapporteerd. De reguliere, jaarlijkse huurverhoging voor de lagere inkomensgroepen is vastgesteld op 1½% boven inflatie. Daarnaast zijn er inkomensafhankelijke jaarlijkse huurverhogingen mogelijk in de vorm van 2,0% huurverhoging boven inflatie voor huurders met een huishoudinkomen dat (in 2014) meer bedraagt dan € 34.085 en minder is dan of gelijk is aan € 43.602 en 4,0% huurverhoging boven inflatie voor huurders met een inkomen dat meer bedraagt dan € 43.602. De inkomenseffecten van het (inkomensafhankelijke) huurbeleid worden grotendeels gecompenseerd door een toename van de huurtoeslag voor de huishoudens die tot de doelgroep van de huurtoeslag behoren. Bij huishoudens met een inkomen minder dan of gelijk aan € 34.085 die niet tot de doelgroep van de huurtoeslag behoren, evenals bij huishoudens met een inkomen tussen € 34.085 en € 43.602 geeft deze maatregel een jaarlijks mediaan inkomenseffect van – ¼%. Voor huishoudens in de hoogste inkomensgroep treedt een mediaan inkomenseffect van – ½% op. Dit is een beoogde prikkel om alternatieven te zoeken voor een gereguleerde huurwoning.

46

Vraag: Wanneer komt het aangepaste woningwaarderingstelsel naar de Kamer?

Antwoord: De voorstellen met betrekking tot het woningwaarderingstelsel, zoals neergelegd in mijn brief van 11 april jl., worden uitgewerkt in een aanpassing van het Besluit huurprijzen woonruimte. Dit ontwerp Besluit zal voor het einde van het jaar in voorhang aan uw Kamer worden aangeboden.

47

Vraag: Op welke manier gaat u er bij de uitbreiding van de tijdelijke huurcontracten voor zorgen dat het tijdelijk huurcontract niet het standaard eerste huurcontract wordt bij vrijwel iedere huurovereenkomst?

Antwoord: Ik ga er van uit dat u bij deze vraag doelt op de in mijn brief van 11 april jongstleden aangekondigde huurovereenkomst voor korte

tijd. Deze en de andere voorstellen uit de betreffende brief heb ik verwerkt in een conceptwetsvoorstel dat momenteel in internetconsultatie is. Ik stel voor de toepassing van deze nieuwe figuur na de invoering te blijven volgen. Betwijfeld mag overigens worden of hier inderdaad gevaar voor misbruik bestaat. Bij de huur van bedrijfsruimte bestaat blijkens artikel 301 van het BW eveneens de mogelijkheid van een huurovereenkomst voor niet meer dan twee jaren te sluiten, waarvoor niet het ook voor huur van bedrijfsruimte geldende dwingende recht betreffende opzegging geldt. Ook deze figuur zou kunnen worden gebruikt als een quasi proeftijd, maar de bepaling heeft niet tot een dergelijk gebruik aanleiding gegeven.

48

Vraag: Er wordt gesproken over «ruimte voor herstel van de huurmarkt». Recent geven cijfers aan dat woningcorporaties vanwege de onzekere situatie aanmerkelijk minder bouwen. Wordt er wel voldoende ruimte gegeven?

Antwoord: Door de economische crisis wordt er de afgelopen jaren in zijn algemeenheid minder gebouwd in Nederland. Desondanks hebben woningcorporaties ruimte voor nieuwbouw. De investeringsvoornemens van corporaties qua nieuwbouw huurwoningen (periode 2014–18) zijn weliswaar lager dan in de 5-jarenperiode daarvoor, maar vormen desondanks nog altijd een groot deel van de totale nieuwbouw in Nederland (circa 20.000 huurwoningen per jaar). Daarnaast willen corporaties circa 3.500 koopwoningen bouwen, die bijdragen aan de doorstroming van de huurmarkt naar de koopmarkt. Uit de financiële meerjaren-raming van het CFV (april 2014) komt bovendien naar voren dat de solvabiliteit toeneemt van 24% in 2012 naar 28% in 2022, rekening houdend met de verhuurderheffing en met een bouwprogramma huurwoningen dat 500 woningen per jaar hoger ligt dan de voornemens.

49

Vraag: Hoe wordt de betaalbaarheid verbeterd door de liberalisatiegrens voor drie jaar te bevriezen?

Antwoord: In de brief van de Minister voor W&R van 30 april 2014 (TK 32 847, nr. 120) wordt ingegaan op de effecten van het bevriezen van de liberalisatiegrens. In deze brief is aangegeven dat het effect van de bevriezing van de liberalisatiegrens sterk afhankelijk is van de wijze waarop verhuurders zullen omgaan met de voorgestelde wijzigingen. Voor zover verhuurders er voor kiezen in de prijsstelling van de woningen rekening te houden met een maximering op het niveau van de liberalisatiegrens zal dit tot lagere huren kunnen leiden. Tegelijkertijd kunnen huren in het geliberaliseerde segment lager worden gesteld omdat de grens met het gereguleerde gebied bij een lagere huurprijs komt te liggen.

50

Vraag: Waar worden de extra kosten van de verlenging van het verlaagde btw-tarief voor de bouw uit betaald?

Antwoord: De kosten van de verlenging van het verlaagde BTW-tarief op arbeid voor onderhoud en verbouw aan bestaande woningen met een half jaar, heeft onderdeel uitgemaakt van de besluitvorming ten aanzien van de Miljoenennota 2015 waar het kabinet additionele middelen heeft vrijgemaakt voor koopkracht en lastenverlichting.

51

Vraag: Bent u van mening dat het covenant kantorenleegstand aan de verwachtingen heeft voldaan? Zo ja, hoe rijmt u dat met de voortdurende

hoge kantorenleegstand? Zo nee, op welke manier gaat u ervoor zorgen dat de afspraken alsnog worden nagekomen?

Antwoord: De kantorenleegstand in Nederland is een serieus vraagstuk dat vele partijen aangaat: kantoreneigenaren, ontwikkelaars, kantoorhuurders en overheden. Het in juni 2012 afgesloten kantorenconvenant heeft er toe geleid dat deze partijen met elkaar om de tafel zijn gaan zitten en afspraken hebben gemaakt hoe deze leegstand het beste bestreden kan worden. En wat elke partij daar vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid aan kan bijdragen. Vanuit het Rijk is de Minister van Infrastructuur en Milieu (I&M) coördinerend bewindspersoon voor deze landelijke aanpak. De Ministeries van Economische Zaken, Financiën alsmede Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn hier bij betrokken. Het convenant bevindt zich in de uitvoeringsfase: partijen zijn druk bezig met de invulling en uitvoering van de door hen toegezegde acties. Het Ministerie van I&M volgt de voortgang en agendeert deze ook op de periodieke vergaderingen (in de regel twee keer per jaar). Daarbij geldt dat het Rijk inmiddels belemmerende wet- en regelgeving heeft geschrapt. Zo is de mogelijkheid tot tijdelijk anders bestemmen van 5 naar 10 jaar verlengd, een expertteam Kantorentransformatie is ingesteld en zijn decentrale overheden bezig om via regionale, ruimtelijke kaders de bouw van nieuwe kantoren verder in te dammen. De provincie Utrecht gaat nog een stap verder: zij werkt aan provinciale inpassingsplannen met als doel circa de helft van de bestaande plancapaciteit voor nieuwe kantoren te schrappen.

Geconstateerd kan dus worden dat er veel gebeurt om de leegstand van kantoren (en ander vastgoed) aan te pakken. Dat neemt evenwel niet weg dat, gezien de omvang (de structurele leegstand bedraagt momenteel 17%), het een proces van lange adem is, met regionaal grote verschillen.

52

Vraag: Kan antikraak ook een oplossing zijn voor het studentenhuysvestingsprobleem?

Antwoord: Antikraak wonen is een individuele keuze en biedt in sommige gevallen ook voor studenten een tijdelijke woonvorm. De mogelijkheid om antikraak te wonen is echter geen structurele vergroting van het aanbod van studentenhuysvesting en is daarmee geen oplossing voor het studentenhuysvestingsprobleem. Om het kamertekort terug te dringen is onder andere het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting in 2011 gestart. Hierin is afgesproken dat sociale huysvesters in de periode 2011 – 2016 16.000 extra eenheden voor studenten realiseren.

53

Vraag: Geschreven wordt dat controle op de bouwregelgeving snel zal veranderen. Wat is nu de planning van het wetgevingstraject?

Antwoord: De consultatieronde voor het wetsvoorstel kwaliteitsborging voor het bouwen is afgerond op 15 september 2014. Gedurende die consultatieronde zijn 66 reacties binnengekomen. Ik wil naar aanleiding van deze inbreng in overleg met de direct betrokkenen zorgvuldig bezien of en op welke wijze het wetsvoorstel dient te worden aangepast. Mijn verwachting is dat het wetsvoorstel nog dit jaar voor advies kan worden voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Begin 2015 vindt naar verwachting verzending naar de TK plaats. Ik zal u dan, vanwege de relatie met kwaliteitsborging, ook informeren over mijn bevindingen met betrekking tot uw voorstel om te komen tot een uniforme eindnota voor nieuwbouwwoningen (aanbeveling 12a in het rapport Kosten Koper).



54

Vraag: Hoe wordt geregeld dat het opdrachtgeverschap richting P-Direkt in handen komt van één ministerie in plaats van elf ministeries? Hoe gaat dat straks werken?

Antwoord: P-Direkt wordt thans nog aangestuurd en rechtstreeks bekostigd door de departementen die (overwegend generieke) diensten afnemen. Per 1 januari 2015 wordt deze aansturing aanzienlijk vereenvoudigd. De opdrachtgevende rol van de departementen voor generieke dienstverlening verdwijnt en wordt overgedragen aan een centraal opdrachtgever bij BZK, die tevens budgethouder wordt. De taken van de centraal opdrachtgever bevatten onder meer opdrachtverlening aan P-Direkt en toezicht op kwaliteit en kosten van de geleverde dienstverlening. Centraal opdrachtgever en afnemers worden door P-Direkt (en de eigenaar) betrokken bij onder andere verdere harmonisering van de dienstverlening en wijzigingen en innovaties.

55

Vraag: Hoeveel geld heeft het programma Compacte Rijksdienst sinds zijn start tot zijn afronding uitgespaard? Kan dit per jaar worden aangegeven? Welke besparingen worden nog verwacht of moeten nog bereikt worden? Op welke termijn? Om hoeveel geld gaat het precies?

Antwoord: Het Uitvoeringsprogramma Compacte Rijksdienst wordt met ingang van 2015 afgesloten. Het besparingspotentieel bedraagt op dit moment € 606–€ 656 miljoen, waarvan inmiddels € 348 miljoen aan baten is gerealiseerd. Tien van de zeventien projecten zijn afgerond. Enkele projecten kennen een lange doorlooptijd en zullen na de afsluiting van het programma worden voortgezet. Als deze projecten zich gedurende hun looptijd blijven ontwikkelen zoals nu voorzien, zullen de laatste baten in 2020 zijn gerealiseerd.

56

Vraag: Wat was het besparingspotentieel van het programma Compacte Rijksdienst bij zijn start en wat is het uiteindelijke resultaat? Als hier een verschil in zit, hoe wordt dit verklaard en hoe is dit financieel gedekt?

Antwoord: Bij de start van het Uitvoeringsprogramma Compacte Rijksdienst is het besparingspotentieel geraamd op € 800 miljoen. De projecten dienden toen nog te worden uitgewerkt en te worden voorzien van een financiële onderbouwing of een business case. Op dit moment bedraagt het onderbouwde besparingspotentieel € 606–€ 656 miljoen. Het besparingspotentieel is geen taakstelling, want de taakstellingen zijn al bij de start van dit kabinet ingeboekt bij de ministeries. De ministeries kunnen de opbrengsten van het Uitvoeringsprogramma wel gebruiken om invulling te geven aan de taakstellingen. Ministeries zijn zelf verantwoordelijk hoe zij de opgelegde taakstellingen invullen. Het verschil tussen de initiële raming van het Uitvoeringsprogramma en het huidige besparingspotentieel heeft dan ook geen financiële consequenties voor het al dan niet behalen van de taakstelling.

57

Vraag: Is het al onomstotelijk duidelijk of het nieuwe energielabel aan de eisen van Brussel voldoet?

Antwoord: Het voorlopig (in het Energieakkoord aangeduid als indicatief) energielabel is niet voldoende om te voldoen aan vereisten uit de Europese Richtlijn voor energiebesparing van gebouwen EPBD in januari 2015. Daarvoor moet de woningeigenaar via de formele internetapplicatie het definitieve energielabel registreren.

De Europese Commissie geeft geen goedkeuring aan de implementatie door lidstaten zolang er juridische procedures lopen. Alle 28 lidstaten zijn ingebreke gesteld bij de implementatie van de EPBD, waaronder Nederland. De Europese Commissie is hard bezig om de toetsing van de implementatie van de implementatie af te ronden. Vier lidstaten zijn in april en juli 2014 voor het Europees hof van Justitie gedaagd. Daar hoort Nederland niet bij. Ik hoop dat de Europese Commissie dit jaar nog formeel laat weten de juridische procedures tegen Nederland te staken, zodat we vanaf januari vol aan de slag kunnen om het energielabel tot een succesvol instrument te maken bij energiebesparing van gebouwen.

58

Vraag: Hoe verhoudt de financiële regeling van energiebesparing voor vve's zich tot de regeling voor kopers?

Antwoord: In mijn brief van 20 juni 2014 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 30 196, nr. 249) heb ik u aangegeven een concreet voorstel voor een regeling voor Verenigingen van Eigenaren (VvE's) uit te zullen werken. Ik wil met een fonds zorgen dat er een reguliere markt ontstaat voor leningen aan VvE's ten behoeve van energiebesparing. De VvE-markt wordt nu, mede door onbekendheid van de VvE bij banken, zeer beperkt bediend. Door dit fonds ontstaat bij banken meer ervaring met het verstrekken van leningen aan VvE's. Uit de door de VvE ingediende stukken moet blijken dat de lening dient ter financiering van het treffen van energiebesparende maatregelen. Ik verwacht u voor het eind van het jaar hierover nader te kunnen berichten.

Het Nationaal Energiebespaarfonds (NEF) is ingericht voor leningen aan individuele eigenaren. Een VvE kan nu geen lening aanvragen bij het fonds. Een lening aan een VvE zou echter wel voorzien in een behoefte in de markt. Het revolverend fonds voor VvE's richt zich er daarom op leningen aan VvE's beschikbaar te krijgen en is in die zin aanvullend aan het NEF.

59

Vraag: Hoe wordt het terugdraaien van de bezuiniging op de huurtoeslag in 2015 gedekt? En hoe is de dekking exact in de jaren daarna, omdat het afschaffen van de ouderentoeslag geen € 31 miljoen, maar € 22 miljoen oplevert?

Antwoord: Gedurende de besluitvorming in augustus zijn door het kabinet additionele middelen vrijgemaakt ten behoeve van lastenverlichting en koopkracht. Een deel van deze middelen is ingezet ter dekking van de ombuiging op de huurtoeslag van € 31 mln. voor de jaren 2015–2017. Los hiervan is besloten tot het afschaffen van de ouderentoeslag, met als gevolg een verlaagd beroep op de huurtoeslag van 22 mln. vanaf 2016.

60

Vraag: Hoe vaak is in 2014 een beroep gedaan op het revolverend fonds voor verhuurders voor goedkope financiering van energiebesparende projecten?

Antwoord: Het Fonds Energiebesparing Huursector is kortgeleden van start gegaan, op 6 oktober 2014. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de uitvoerder van het fonds, zal vanaf 2<sup>e</sup> helft oktober op haar website ([www.rvo.nl/feh](http://www.rvo.nl/feh)) elke week een geactualiseerd overzicht van de aanvragen publiceren.

61

Vraag: Het direct aan woningcorporaties doorbetalen van de huurtoeslag lijkt op praktische problemen te stranden. Wat zou de besparing zijn als dat wel zou doorgaan?

Antwoord: Bij brief van 9 juli jl. heeft de Staatssecretaris van Financiën uiteengezet welke praktische problemen er kleven aan het opnieuw introduceren van een systeem van rechtstreekse betaling van de huurtoeslag aan woningcorporaties. In die brief is wel gewezen op de mogelijkheid die de Uitvoeringsregeling Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen biedt om de huurtoeslag op individuele basis aan de verhuurder uit te laten betalen. Verhuurders die daarvoor in aanmerking willen komen moeten een Convenant aangaan met de Belastingdienst. Een vorm van rechtstreeks uitbetalen op rekening van corporaties die – in tegenstelling tot de mogelijkheid die hiervoor is genoemd – geen aansprakelijkheid met zich meebrengt voor corporaties en die zou voldoen aan de eisen van de corporaties, zou geen besparing opleveren. Afgezien van de vraag of het mogelijk is een dergelijke voorziening te maken, zou de Belastingdienst in ieder geval een nieuw proces moeten inrichten dat afwijkend zou zijn van het huidige uitbetalingsproces. Dit zou leiden tot extra complexiteit in de uitvoering en tot extra kosten. Voor corporaties betekent het einde van geclusterd betalen dat zij de huurtoeslag niet meer direct op hun rekening krijgen. Dit zou kunnen leiden tot huurachterstanden met bijkomende kosten voor de corporaties. Het voorlopige beeld van de corporaties is echter, dat het afschaffen van de geclusterde huurbetaling nauwelijks heeft geleid tot nieuwe huurachterstanden.

62

Vraag: Hoeveel mensen zullen hun huurtoeslag verliezen door het afschaffen van de verhoogde vrijstelling in box 3 voor ouderen (de ouderentoeslag) vanaf 2016?

Antwoord: Op dit moment hebben ongeveer 10.000 ouderen met vermogen, waarbij sprake is van een aanvullende ouderentoeslag boven de reguliere vermogensvrijstelling, recht op huurtoeslag. Indien in 2016 het vermogen van deze ouderen nog steeds hoger is dan het bedrag van de reguliere vermogensvrijstelling, zullen deze ouderen het recht op huurtoeslag verliezen.

63

Vraag: Vindt er een beleidsdoorlichting plaats van de overige onderdelen van artikel 3? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wanneer vindt dit plaats?

Antwoord: Nee. De afweging voor de beleidsdoorlichting op arbeidsmarktcommunicatie staat in het antwoord op vraag 2.

64

Vraag: Kunt u toelichten waarom de oorspronkelijk geplande beleidsdoorlichting van artikel 6 wordt vervangen door een evaluatieonderzoek?

Antwoord: De oorspronkelijke doorlichting voor het artikelonderdeel Bijdrage materieel activa stond gepland voor 2018. Omdat dit artikel(onderdeel) zicht niet kenmerkt als een beleidsartikel maar als een uitvoeringsartikel, wordt dit onderdeel betrokken bij de evaluatie van het rijkshuisvestingsstelsel dat ook voor 2018 is gepland.

65

Vraag: Wanneer zal de Minister artikel 6 wél doorlichten, conform de vereisten van de RPE dat elk beleidsartikel minstens elke 7 jaar wordt doorgelicht?

Antwoord: Zie antwoord vraag 64.

66

Vraag: Bij welke beleidsdoorlichtingen wordt artikel 1.2: Onderzoek en kennisoverdracht betrokken, zoals u heeft geantwoord op vraag 90 bij begroting WenR 2014 (TK 33 750-XVIII-4-p.29) en wanneer vindt dat plaats?

Antwoord: Zoals opgenomen in de tabel in de beleidsagenda (pagina 13 van de begroting), wordt in 2015 heel artikel 1 (OD 1.1. en 1.2.) doorgelicht met het oog op betaalbaarheid.

67

Vraag: Kunt u toezeggen bij de beleidsdoorlichting artikel 2.4: Revolverend fonds in 2020 te betrekken de resultaten van de eerder uitgevoerde beleidsdoorlichtingen op de andere drie onderdelen van dit beleidsartikel, zodat u er sprake is van een samenhangend en integraal oordeel over het beleidsartikel?

Antwoord: Bij de eerstvolgende beleidsdoorlichting op het gebied van energiebeleid gebouwde omgeving, zullen ook de resultaten worden meegenomen van de revolverende fondsen die betrekking hebben op dit thema, zoals het Nationaal Energiebespaarfonds en het Fonds Energiebesparing Huursector. Hiermee wordt inderdaad geborgd dat een samenhangend en integraal beeld ontstaat.

68

Vraag: Er wordt jaarlijkse premie in rekening gebracht bij woningcorporaties die gebruik maken van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Hoe heeft het eigen vermogen (€ 487 miljoen) van het WSW zich de afgelopen vijf jaar ontwikkeld? Het tarief bedraagt van 0,0276 procent per jaar. Hoe wordt een meerjarige liquiditeitsprognose berekend? Waarom wordt voor de achterborg geen premie in rekening gebracht?

Antwoord: Het eigen vermogen van het WSW is gestegen van € 475,7 miljoen in 2009 tot € 487 miljoen in 2013 (zie tabel 1). De liquiditeitsprognose 2014–2018 is opgesteld op basis van de informatie en prognoses van woningcorporaties uit eind 2012. De liquiditeitsprognose is opgesteld onder de aanname dat er geen aanspraken zullen komen op de borgstelling.

Voor de achterborg wordt geen premie in rekening gebracht. De achterborg is onderdeel van een breder zekerheidsstructuur. De primaire zekerheid is dat corporaties op basis van de eigen financiële soliditeit rente en aflossing betalen; hierop wordt toezicht gehouden. Als dit niet meer mogelijk blijkt en de corporatie haar kredietwaardigheid heeft verloren, saneert het CFV de betreffende corporatie. Om, zo nodig, de sanering te financieren wordt er een saneringbijdrage geheven bij de rest van de corporatiesector. De secundaire zekerheid loopt via het WSW. Indien sanering onvoldoende soelaas zou bieden, zal het WSW op basis van het eigen vermogen (borgstellingsreserve) de verplichtingen jegens financiers nakomen. Wanneer het risicovermogen ontoereikend is, kan het WSW obligo's bij de corporaties opvragen (maximaal 3,85% van het schuldrestant van de geborgde lening). Pas als ook deze zekerheden niet toereikend zijn, wordt aanspraak gedaan op de achtervang; de tertiaire zekerheid. Zodra de borgstellingreserve van het WSW onder de 0,25% van

het geborgde schuldrestant komt, kan het WSW een renteloze lening opvragen bij de overheid. Overigens zal in een verdiepende analyse naar waarborgfondsen, waaronder het WSW, opnieuw worden gezien of in het licht van het rijksbrede garantiekader een premie voor het Rijk wenselijk is of niet.

Jaar	2009	2010	2011	2012	2013
Eigen vermogen (miljoen)	475,7	482,4	485	480,9	487

Bron: Jaarverslagen WSW

69

Vraag: Hoe ziet exact de nieuwe (tweede) sanering van Vestia eruit en hoeveel bedraagt de saneringsbijdrage?

Antwoord: In 2012 is Vestia een saneringsbijdrage toegekend door het Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV). In augustus jl. is een aangepast en aangescherpt verbeterplan van Vestia goedgekeurd door het CFV. Daarbij is door het CFV aangegeven dat, gelet op de liquiditeitspositie van Vestia, de komende drie jaar geen additionele saneringssteun toegekend hoeft te worden. Voor de periode daarna wordt eerst in 2018 door het CFV bepaald of er een tweede saneringsbijdrage nodig is.

70

Vraag: Kunt u een overzicht geven wat per woningcorporatie nog wordt bijgedragen aan de sanering van Vestia en hoe ziet de verdeelsleutel eruit?

Antwoord: Corporaties hebben voor de in augustus 2012 aan Vestia toegekende saneringsbijdrage in totaal € 675 miljoen plus rente betaald. Voor de bijdrageheffing voor saneringssteun is in het Besluit Centraal Fonds Volkshuisvesting de mogelijkheid opgenomen om jaarlijks maximaal 5% van de totale jaarhuur van de woongelegenheden van alle corporaties te heffen.

De saneringsheffing kent een tarief voor zelfstandige woongelegenheden en een lager tarief (50%) voor onzelfstandige woongelegenheden. Via deze verdeelsleutel waarbij corporaties bijdragen naar rato van de omvang van hun bezit, is in 2013 en 2014 het totale saneringsbedrag voor Vestia van € 675 miljoen plus rente geïnd bij de corporatiesector. Voor 2014 is een saneringsheffing van 3,5% vastgesteld, ter dekking van de kosten van saneringen bij meerdere corporaties (niet alleen voor Vestia dus). Dit komt neer op € 202,- per zelfstandige woongelegenheden en € 101,- per onzelfstandige eenheid. Wanneer een corporatie een saneringscorporatie is, krijgt zij een kwijtschelding van de saneringsheffing. De totale heffingsopbrengst voor 2014 is € 460 miljoen. Voor de jaren na 2014 is nog geen heffing voorgesteld.

71

Vraag: Hoe zeker is het dat de komende drie jaar geen extra saneringssteun hoeft te worden gegeven en hoe ziet het er na deze drie jaar eruit?

Antwoord: Het verbeterplan van Vestia voorziet onder meer in de verkoop van woningen buiten het kerngebied van Vestia. Met de opbrengst van deze verkoop zal Vestia de leningenportefeuille herstructureren en aflossen. Indien de verkopen in de komende 3 jaar onvoldoende liquiditeiten generen om aan de reguliere aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen kan Vestia, zoals beschreven in het verbeterplan, eventuele tekorten kortlopend herfinancieren. Het verbeterplan voorziet derhalve al in de aanpak van eventuele tekorten. Naar verwachting is in de komende 3 jaar dan ook geen extra saneringssteun nodig.

In 2018 zal het CFV bekijken of een tweede saneringsbijdrage noodzakelijk is. Om de vermogenspositie te verbeteren is het noodzakelijk dat Vestia leningen aflost met de opbrengsten uit verkoop. Na 2017 beschikt Vestia over weinig reguliere aflossingsmomenten. Vervroegd aflossen van leningen is bij een lage rente (te) kostbaar. Omdat de renteontwikkeling onzeker is, is in het verbeterplan gewerkt met verschillende scenario's, waarbij Vestia per scenario haar strategie heeft bepaald.

72

Vraag: Gaat u, net als Vestia, uit van een rentepercentage van 3% en hoe realistisch is dit?

Antwoord: Vestia heeft in het verbeterplan scenario's uitgewerkt met verschillende rentepercentages voor de periode 2017 en verder. Bij een rente van 4% of hoger kan Vestia leningen vervroegd aflossen en kan zij zeer waarschijnlijk op eigen kracht komen tot duurzaam herstel. Bij een rente van 3% of lager is vervroegd aflossen te kostbaar en is voor vermogensherstel waarschijnlijk een tweede steunbijdrage van het CFV noodzakelijk.

Niet te voorspellen valt welk scenario zal uitkomen. Vestia zal, zoals beschreven in het verbeterplan, op basis van de renteontwikkeling haar verkoopstrategie aanpassen.

73

Vraag: Gestreefd wordt naar risicobeheersing bij het WSW. Zou Bouwsparen een positief effect kunnen hebben op die risico's?

Antwoord: Er lijkt geen directe relatie tussen de risicobeheersing bij het WSW en bouwsparen. Bouwsparen is gericht op de financiering in de koopsector, terwijl het WSW actief is in de corporatiesector.

74

Vraag: Per 1 januari 2015 zal een deel van de premies (0,15%) van Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) worden aangedragen als Rijk. Op hoeveel zijn de jaarlijkse opbrengsten geraamd en onder welke begroting vallen deze inkomsten? Voor wanneer is de evaluatie van de garantieregeling gepland?

Antwoord: In de liquiditeitsprognose van het WEW worden de jaarlijkse premie-inkomsten voor het WEW vermeld. Hierbij wordt uitgegaan van een premie van 1% van het hypotheekbedrag. Daarvan moet 0,15%-punt aan het Rijk afgedragen worden als vergoeding voor de achtervang. Uit de liquiditeitsprognose volgt dat de inkomsten voor het Rijk gemiddeld circa € 20 miljoen per jaar bedragen. Deze gelden worden als reservering aangehouden op de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

In 2015 zal de institutionele vormgeving van het WEW bezien worden. In deze analyse zal een inhoudelijke appreciatie worden gegeven van de opties, waaronder de door de commissie De Leeuw gegeven adviezen. Verder zal met het oog op de premie in komende jaren de premiesystematiek volgend jaar tegen het licht worden gehouden, waarbij onder andere gekeken zal worden naar de risicobereidheid van het WEW.

75

Vraag: Hoe vaak is er in 2014 een beroep gedaan op de Nationale Hypotheekgarantie?

Antwoord: In totaal hebben circa 3.600 huishoudens tot en met het derde kwartaal van 2014 een beroep gedaan op NHG vanwege een noodzakelijke

verkoop van de woning met verlies. Dit betreft een stijging van 5% ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. Het gemiddelde uitgekeerde verliesbedrag is over de eerste drie kwartalen per saldo stabiel gebleven op ruim € 39.000.

76

Vraag: Wat is de verwachte ontwikkeling van de hoogte van de NHG-grens?

Antwoord: Per 1 juli 2014 is de kostengrens verlaagd van 290.000 euro naar 265.000 euro. Per 1 juli 2015 zal de kostengrens verder verlaagd worden naar 245.000 euro en per 1 juli 2016 naar 225.000 euro. Na 2016 zal de kostengrens gekoppeld worden aan de gemiddelde huizenprijzen.

77

Vraag: Wat was de gemiddelde woningprijs van een corporatiewoning en wat van een koopwoning in 2010, 2011, 2013, 2013 en 2014?

Antwoord: Als maat voor de prijs van zowel koop- als huurwoningen kan de WOZ-waarde worden gehanteerd. Voor corporatiewoningen wordt de gemiddelde WOZ-waarde jaarlijks gerapporteerd in het kader van het BBSH. Deze gegevens zijn nu beschikbaar tot en met verslagjaar 2012. Verslagjaar 2013 komt einde 2014 beschikbaar.

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen wordt jaarlijks gepubliceerd door het CBS, maar dat betreft de totale woningvoorraad. Voor twee jaar heeft het CBS ook de gemiddelde WOZ-waarde van koopwoningen apart gepubliceerd.

	2010	2011	2012	2013	2014
Totaal koop en huur <sup>1</sup>	242.000	236.000	232.000	223.000	211.000
Koopwoningen <sup>1</sup>		284.000		270.000	
Corporatiewoningen <sup>2</sup>	157.000	154.000	149.000		

<sup>1</sup> bron: CBS Statline.

<sup>2</sup> bron: BBSH/CFV: « De corporatiesector in cijfers », 2013.

78

Vraag: Klopt het dat in 2013 van 3.600 huishoudens de restschuld is kwijtgescholden en voor hoeveel huishoudens is dat in 2014?

Antwoord: Volgens gegevens van het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW), de uitvoerder van de Nationale Hypotheekgarantie (NHG), klopt het dat er in 2013 bij circa 3600 huishoudens de restschulden van hypotheek met NHG zijn kwijtgescholden in 2013. Volgens gegevens tot en met het derde kwartaal is het aantal verliesdeclaraties met 5% gestegen ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Op basis van dit gegeven worden dit jaar circa 3800 kwijtscheldingen bij hypotheek met NHG verwacht.

79

Vraag: Kan er een verwachting worden geschetst van het aantal kwijtscheldingen van restschulden in 2015 en verder?

Antwoord: Hoewel tekenen van herstel zichtbaar zijn op de woningmarkt wordt vanwege het na-ijleffect van de crisis rekening gehouden met een toename van het aantal verliesdeclaraties en het aantal kwijtscheldingen van eventueel ontstane restschulden voor 2015. Bij een aantrekkelijke woningmarkt zal het aantal woningverkoop toenemen, maar omdat veel woningen nog «onder water staan», betekent dit ook een toename van het

aantal transacties met een restschuld dat onder NHG onder voorwaarden kan worden kwijtgescholden. Daarnaast is er sprake van een volume-effect, omdat in de afgelopen jaren meer garanties zijn verstrekt, mede door de tijdelijke verhoging van de kostengrens tot 350 duizend euro. Op basis van de actuele Liquiditeitsprognose 2014 – 2019 van het WEW is het de verwachting dat het garantie-vermogen in 2015 licht zal dalen om aan de aanspraken te voldoen. Exacte cijfers over de te verwachten aantallen in 2015 en verder zijn niet bekend.

Wel heeft het WEW aangegeven dat de liquiditeitsprognose 2014–2015 zoals in juni 2014 is gepubliceerd, is gebaseerd op de volgende verwachte instroom van verliesdeclaraties.

**Aantal verliesdeclaraties.**

2015	2016	2017	2018	2019
5.800	5.600	5.200	4.700	4.300

Voor het percentage kwijtscheldingen zou uitgegaan kunnen worden van circa 75% (het gemiddelde van de afgelopen 3 jaren (2012–2014)).

80

Vraag: Staan er nog steeds 1 miljoen woningen «onder water», of is dit aantal al afgenomen?

Antwoord: DNB heeft berekend dat in 2013 bijna 30% van de huishoudens met een eigen woning «onder water» stond, wat neerkomt op circa 1,1 miljoen huishoudens. DNB heeft geen recentere cijfers beschikbaar. Het CBS heeft onlangs zijn inschatting van het aantal onderwaterhypotheken geactualiseerd en laat zien dat het aantal onderwaterhypotheken stabiliseert: tussen begin 2013 en begin 2014 is het aantal huishoudens dat onder water stond slechts beperkt toegenomen van 1,4 naar 1,5 miljoen.<sup>1</sup> Dit komt overeen met de positieve signalen vanuit markt, waaruit blijkt dat het aantal transacties en de huizenprijzen sinds het begin van dit jaar weer stijgen (dit geldt overigens niet voor alle regio's). Niettemin zal er nog geruime tijd een fors aantal huishoudens een onderwaterhypothek hebben, omdat huishoudens tijdens de crisis geconfronteerd zijn met forse huizenprijsdalingen. Volgens DNB zal in een gematigd scenario waarbij huizenprijzen gemiddeld 2% stijgen over 10 jaar driekwart van de huishoudens niet meer onder water staan. Het CBS houdt overigens in zijn berekening geen rekening met opgebouwde tegoeden bij spaar- en beleggingshypotheken, terwijl DNB wel rekening houdt met tegoeden bij spaarhypotheken (maar niet met beleggingshypotheken).

81

Vraag: Wanneer bent u van plan om de eerste Woonagenda sociale huursector te maken?

Antwoord: De eerste Woonagenda Sociale Huursector zal ik naar verwachting eind 2014 publiceren. Deze geldt voor de periode 2015–2018.

82

Vraag: Als gesproken wordt over beleidswijzigingen, is het dan ook denkbaar dat de uitkomsten van de parlementaire enquête naar de woningcorporaties, leiden tot beleidswijzigingen?

<sup>1</sup> <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/inkomen-bestedingen/publicaties/artikelen/archief/2014/2014-4137-wm.htm>



Antwoord: Leden van de Tweede Kamer hebben gevraagd of het denkbaar is dat de uitkomsten van de Parlementaire enquête woningcorporaties leiden tot beleidswijzigingen.

Momenteel ligt de novelle op de Herzieningswet toegelaten instellingen volkshuisvesting ter behandeling in de Tweede Kamer. Ik hecht grote waarde aan de voortvarende invoering van de voorstellen de novelle, gegeven de in de afgelopen tijd gebleken noodzaak om via regelgeving waarborgen vast te leggen voor een focus op kerntaken, regels inzake staatsteun, een beter functionerende corporatiesector en een beter intern en extern toezicht op toegelaten instellingen.

Niettemin erkent het kabinet ook de wens van leden van de Tweede Kamer om voor de beoordeling van de diverse voorstellen zicht te hebben op de uitkomsten van de parlementaire enquête. Het kabinet acht het wenselijk dat met het bovenstaande binnen het parlementaire proces rekening wordt gehouden, zodat de leden van de Tweede Kamer de gelegenheid hebben de conclusies uit het rapport te betrekken bij hun oordeel over de novelle.

De conclusies en aanbevelingen, alsmede het debat tussen de onderzoekscommissie en de Tweede Kamer, zullen door het kabinet met veel interesse worden gezien. Het is mogelijk dat de uitkomsten leiden tot beleidswijzigingen. Het kabinet zal nadere voorstellen doen, indien hier aanleiding voor is.

83

Vraag: Er komt een register voor nieuwbouwwoningen waarmee wordt geregeld, dat nieuwbouw gebouwd in de eerste vijf jaar instelling van het register geliberaliseerd zal blijven. Waarop is deze vijf jaar gebaseerd?

Antwoord: Het geliberaliseerd kunnen verhuren van nieuwbouwwoningen vloeit voort uit de door de Kamer gewenste garantie inzake de wijziging van het woningwaarderingstelsel (WWS) op het moment dat daarin de WOZ-waarde wordt gebruikt. Met de motie Monasch / Visser (Kamerstuk 33 400 VII, nr. 34) verzocht de Kamer namelijk ervoor te zorgen dat woningen die bedoeld zijn voor de verhuur in de vrije huursector ook in het nieuwe WWS onder veranderde omstandigheden verhuurd kunnen blijven in de vrije huursector. De brief van 9 juli 2014 (Tweede Kamer, 2013–2014, 32 847, nr. 126) geeft aan, dat hiervoor niet is gekozen voor een register, maar voor een regeling binnen het woningwaarderingstelsel (WWS). Deze brief geeft aan, dat hiervoor het Besluit huurprijzen woonruimte wordt aangevuld met een categorie «bouwjaar», waarbij een aparte regeling geldt voor nieuwbouwwoningen opgeleverd in de jaren 2015 – 2019. Daarbij wordt de aanvullende eis gesteld dat deze nieuwbouwwoningen ten minste 110 WWS-punten hebben op basis van objectieve kwaliteitscriteria. Hiermee is gewaarborgd dat woningen voldoende kwaliteit hebben om in het geliberaliseerde segment verhuurd te kunnen worden.

Het kabinet heeft hiervoor gekozen om in deze tijd van economische terugslag waarvan ook de bouwsector te lijden heeft, beleggers meer zekerheid te bieden door het mogelijk te maken dat nieuwbouwwoningen geliberaliseerd verhuurd kunnen worden, ook wanneer de maximale huurprijs daalt onder de liberalisatie-grens.

De investeringen in nieuwbouw van woningen zijn de afgelopen jaren namelijk ingezakt ten opzichte van de jaren voor de crisis, en het is gewenst dat potentiële investeerders ondanks het moeilijke economische klimaat toch nieuwbouw realiseren. Marktpartijen realiseren uit een oogpunt van gewenst rendement vrijwel uitsluitend woningen in het geliberaliseerde gebied; door te regelen dat woningen die bedoeld zijn voor de verhuur in het geliberaliseerde gebied altijd in dat gebied

verhuurd kunnen worden, wordt beleggers zekerheid gegeven dat het veronderstelde rendement ook kan worden gehaald. Er is gekozen voor een periode van vijf jaar (2015–2019) omdat mag worden verwacht dat aan het eind van die periode de economische omstandigheden zodanig zijn verbeterd dat onder normale marktomstandigheden kan worden geïnvesteerd.

84

Vraag: Hoe staat het met de fraudebestrijding op de huurtoeslag die de vorige begroting was aangekondigd? Heeft dit de winsten opgeleverd die waren ingeboekt?

Antwoord: De anti fraude maatregelen van de Belastingdienst zijn in de tweede helft van 2013 aangevangen en zijn in 2014 geïntensiveerd.

Voor de huurtoeslag is in 2013 € 0,6 miljoen gerealiseerd en de voorlopige opbrengst van de maatregelen voor de eerste acht maanden in 2014 bedraagt voor de huurtoeslag € 1,2 miljoen. In het jaarverslag 2014 van de begroting Wonen en Rijksdienst zullen de uitkomsten van de anti fraude maatregelen worden gemeld.

85

Vraag: Het kabinet heeft besloten om per 2016 de verhoogde vrijstelling in box 3 voor ouderen af te schaffen. Deze maatregel leidt tot een lager beroep op de huurtoeslag van € 22 miljoen vanaf 2016. Is deze opbrengst structureel en hoe is deze nu ingeboekt? Wordt de hoogte van de vermogenstoets jaarlijks geïndexeerd en de hoogte van de individuele huurtoeslag zelf ook? Zo ja, met welk percentage?

Antwoord: Het effect van het afschaffen van de verhoogde vrijstelling in box 3 voor ouderen manifesteert zich in structureel € 22 mln. aan lagere uitgaven huurtoeslag vanaf 2016, indien het vermogen van deze ouderen dan nog steeds hoger is dan het bedrag van de reguliere vermogensvrijstelling. Het vermogensbegrip in de huurtoeslag sluit aan bij het vermogensbegrip in box 3 van de Wet inkomstenbelasting 2001. Indien sprake is van vermogen dat de grens van het daarbij geldende heffingvrije vermogen overstijgt, bestaat geen recht op huurtoeslag. De grens van dit heffingvrije vermogen in box 3 volgt de reguliere indexering in de belastingwetgeving (tabelcorrectiefactor).

Voor de jaren 2013 en 2014 heeft echter geen inflatiecorrectie plaats gevonden van bedragen in de inkomstenbelasting. De facto heeft daardoor ook geen indexering van de vermogenstoets voor de huurtoeslag plaats gevonden.

Op enkele punten is een verschil met het vermogensbegrip in box 3. De vrijstellingen in box 3 voor maatschappelijke beleggingen en durfkapitaal worden namelijk niet meegerekend. Daar staat tegenover dat de huurtoeslag vrijstellingen voor bijzonder vermogen kent, zoals vermogen van een pleegkind, smartegeld, en bijzondere tegemoetkomingen.

86

Vraag: Kunt u de bijgestelde inflatieraming bij de huurtoeslag toelichten? Van welke parameters wordt hierbij uitgegaan?

Antwoord: Voor de raming van de huurtoeslag is de verwachte huurontwikkeling een van de bepalende parameters. Voor de huurontwikkeling is de inflatie (t-1) van belang. Het CPB heeft in het Centraal Economisch Plan 2014 de prognoses voor de inflatie voor de jaren 2014 en 2015 met ongeveer een ½ %-punt naar beneden bijgesteld ten opzichte van de

prognoses van het CPB waarmee is gerekend voor de huurtoeslagraming ten behoeve van de vorige begroting. Deze lagere inflatie leidt tot lager dan eerder geraamde huurprijzen in komende jaren.

87

Vraag: Kunt u de huurprijsontwikkeling voor de komende jaren toelichten en aangeven van welk huurbeleid u daarbij uitgaat?

Antwoord: Voor de raming huurtoeslag die ten grondslag ligt aan deze begroting wordt uitgegaan voor de huurontwikkeling voor komende jaren uitgegaan van de ontwikkeling van de inflatie, zoals geprognosticeerd in het Centraal Economisch Plan 2014 van het CPB. Tevens is daarbij rekening gehouden met gebruik van de ruimte binnen de 1,5% boveninflatoire huurverhoging, die verhuurders aan huurders met huurtoeslag mogen vragen. Voor de komende jaren wordt van eenzelfde huurontwikkeling uitgegaan als bij voortzetting van het huidig huurbeleid.

88

Vraag: Van hoeveel woningen zijn de huurprijzen verlaagd in verband met inkomensafhankelijke huurverhoging?

Antwoord: Van hoeveel woningen zijn de huurprijzen verlaagd in verband met inkomensafhankelijke huurverhoging is niet bekend.

89

Vraag: Van hoeveel woningen zijn de huurprijzen verlaagd in verband met de huurharmonisatie?

Antwoord: Hier beschikt het departement niet over statistisch betrouwbare gegevens. Bij huurharmonisatie wordt de huurprijs bijna altijd opgetrokken. Dat is met name in het gereguleerde huursegment het geval. Mogelijk zal het in het geliberaliseerde segment vanwege de marktwerking incidenteel een woning bij nieuwe verhuuring een lagere huurprijs hebben dan bij het huurcontract van de vorige huurder. De aantallen in de Huurenquête zijn echter dermate laag dat er geen betrouwbare conclusies uit getrokken kunnen worden.

90

Vraag: Hoeveel huurders met recht op huurtoeslag in een eenpersoons-huishouden hebben een huur tot de kwaliteitskortingsgrens?

Antwoord: In de onderstaande tabellen is, op basis van de beschikbare administratieve bestanden inzake de huurtoeslag, de verdeling van de huurtoeslagpopulatie naar huurgrenzen en leeftijd zichtbaar gemaakt voor een een-persoonshuishouden.

Het betreft cijfers over het jaar 2012. Van dit jaar is ongeveer 95% van de aanvragen definitief vastgesteld. Over latere jaren is de informatie nog niet voldoende betrouwbaar.

<b>Een-persoonshuishouden 65-min</b>	<b>2012</b>
huur op of onder kwaliteitskortingsgrens	150.383
huur tussen kwaliteitskortings- en aftoppingsgrens	234.107
huur boven aftoppingsgrens	64.785
<b>Totaal</b>	<b>449.275</b>

<b>Een-persoonshuishouden 65-plus</b>	<b>2012</b>
huur op of onder kwaliteitskortingsgrens	44.880
huur tussen kwaliteitskortings- en aftoppingsgrens	203.685
huur boven aftoppingsgrens	47.177
<b>Totaal</b>	<b>295.742</b>

91

Vraag: Hoeveel huurders met recht op huurtoeslag in een eenpersoonshuishouden hebben een huur tussen de kwaliteitskortingsgrens en de aftoppingsgrens?

Antwoord: Zie antwoord vraag 90.

92

Vraag: Hoeveel huurders met recht op huurtoeslag in een eenpersoonshuishouden hebben een huur tussen de aftoppingsgrens en de liberalisatiegrens?

Antwoord: Zie antwoord vraag 90.

93

Vraag: Hoeveel huurders met recht op huurtoeslag in een tweepersoonshuishouden hebben een huur tot de kwaliteitskortingsgrens?

Antwoord: In de onderstaande tabellen is, op basis van de beschikbare administratieve bestanden inzake de huurtoeslag, de verdeling van de huurtoeslag populatie naar huurgrenzen en leeftijd zichtbaar gemaakt voor een twee-persoonshuishouden.

In deze administratieve bestanden wordt geen onderscheid naar gehandicapten gemaakt.

Het betreft cijfers over het jaar 2012. Van dit jaar is ongeveer 95% van de aanvragen definitief vastgesteld. Over latere jaren is de informatie nog niet voldoende betrouwbaar.

<b>Twee-persoonshuishouden 65-min</b>	<b>2012</b>
huur op of onder kwaliteitskortingsgrens	22.562
huur tussen kwaliteitskortings- en aftoppingsgrens	115.587
huur boven aftoppingsgrens	53.127
<b>Totaal</b>	<b>191.276</b>

<b>Twee-persoonshuishouden 65-plus</b>	<b>2012</b>
huur op of onder kwaliteitskortingsgrens	12.443
huur tussen kwaliteitskortings- en aftoppingsgrens	85.581
huur boven aftoppingsgrens	27.583
<b>Totaal</b>	<b>125.607</b>

94

Vraag: Hoeveel huurders met recht op huurtoeslag in een tweepersoonshuishouden hebben een huur tussen de kwaliteitskortingsgrens en de aftoppingsgrens? Hoeveel van deze huishoudens heeft een of meer bewoners boven de 65 jaar dan wel een of meer gehandicapte bewoners?

Antwoord: Zie antwoord vraag 93.

95

Vraag: Hoeveel huurders met recht op huurtoeslag in een tweepersoonshuishouden hebben een huur tussen de aftoppingsgrens en de liberalisatiegrens?

Antwoord: Zie antwoord vraag 93.

96

Vraag: Hoeveel huurders met recht op huurtoeslag in een huishouden van 3 of meer personen hebben een huur tot de kwaliteitskortingsgrens?

Antwoord: In de onderstaande tabellen is, op basis van de beschikbare administratieve bestanden inzake de huurtoeslag, de verdeling van de huurtoeslag populatie naar huurgrenzen en leeftijd zichtbaar gemaakt voor een drie of meer-persoonshuishouden. In deze administratieve bestanden wordt geen onderscheid naar gehandicapten gemaakt.

Het betreft cijfers over het jaar 2012. Van dit jaar is ongeveer 95% van de aanvragen definitief vastgesteld. Over latere jaren is de informatie nog niet voldoende betrouwbaar.

<b>Drie of meer-persoonshuishouden 65-min</b>	<b>2012</b>
huur op of onder kwaliteitskortingsgrens	12.701
huur tussen kwaliteitskortings- en aftoppingsgrens	140.925
huur boven aftoppingsgrens	45.248
<b>Totaal</b>	<b>198.874</b>

<b>Drie of meer-persoonshuishouden 65-plus</b>	<b>2012</b>
huur op of onder kwaliteitskortingsgrens	419
huur tussen kwaliteitskortings- en aftoppingsgrens	2.882
huur boven aftoppingsgrens	764
<b>Totaal</b>	<b>4.065</b>

97

Vraag: Hoeveel huurders met recht op huurtoeslag in een huishouden van 3 of meer personen hebben een huur tussen de kwaliteitskortingsgrens en de aftoppingsgrens?

Antwoord: Zie antwoord vraag 96.

98

Vraag: Hoeveel huurders met recht op huurtoeslag in een huishouden van 3 of meer personen hebben een huur tussen de aftoppingsgrens en de liberalisatiegrens? Hoeveel van deze huishoudens heeft een of meer bewoners boven de 65 jaar dan wel een of meer gehandicapte bewoners?

Antwoord: Zie antwoord vraag 96.

99

Vraag: Welk percentage van de huur wordt gemiddeld per huurder met recht op huurtoeslag vergoed in 2015? Hoe was dit per jaar de afgelopen 5 jaar? Wat is de prognose voor de komende jaren?

Antwoord: De ontwikkeling van de gemiddelde bijdrage vanuit de huurtoeslag is bekend tot en met het jaar 2011. Voor de latere jaren zijn nog niet voldoende aanvragen definitief vastgesteld om een betrouwbaar beeld te geven over de hoogte van de bijdrage huurtoeslag. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de gemiddelde vergoeding tussen 2007 en 2011 weergegeven.

In die jaren werd gemiddeld tussen 38,9% en 39,6% van de huur via de huurtoeslag vergoed.

	2007	2008	2009	2010	2011
HT (per jaar, per huishouden)	1849	1916	1964	2037	2086
Huur (per jaar, per huishouden)	4748	4857	5000	5143	5267
Percentage vergoed door HT	38.9%	39.4%	39.3%	39.6%	39,6%

Naar verwachting zal het percentage na een lichte daling in 2012 in de periode daarna weer oplopen richting 40%.

100

Vraag: Kunt u toelichten waar het niet doorvoeren van de bezuiniging op de huurtoeslag voor een jaarlijks bedrag van € 31 mln. voor de periode 2015–2017 uit gedekt wordt?

Antwoord: Gedurende de besluitvorming in augustus zijn door het kabinet additionele middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van lastenverlichting en koopkracht. Een deel van deze middelen is ingezet om het niet doorvoeren van de ombuiging op de huurtoeslag van € 31 mln. voor de jaren 2015–2017 te dekken.

101

Vraag: Hoe hoog zal de verhuurderheffing zijn in 2018 en daarna?

Antwoord: In het Regeerakkoord is afgesproken, dat de verhuurderheffing in 2017 € 1,99 miljard zou bedragen en vervolgens evenredig zou worden verhoogd met het gebruik van de huurtoeslag als gevolg van de maatregelen op de huurmarkt. In het Woonakkoord is de verhuurderheffing 2017 verlaagd ten opzichte van het Regeerakkoord en vastgelegd dat de verhuurderheffing op termijn dezelfde bijdrage levert aan het op orde brengen van de overheidsfinanciën als in het Regeerakkoord is opgenomen. Zoals ook in de tekst van de ontwerpbegroting 2015 is gemeld volgt de raming van de verhuurderheffing vanaf 2018 de reeks die in het Regeerakkoord is afgesproken.

102

Vraag: Hoeveel beslechtingen heeft de Huurcommissie in 2014 gedaan in het kader van de inkomensafhankelijke huurverhoging? Hoe vaak kreeg de huurder gelijk?

Antwoord: De Huurcommissie heeft in 2014 tot begin oktober 1.314 uitspraken gedaan in het kader van geschillen over een inkomensafhankelijke huurverhoging. Hiervan betrof het 378 geschillen die in 2013 zijn ingediend en 936 die in 2014 zijn ingediend. Omdat de inkomensafhankelijke huurverhogingsgeschillen tot 12 augustus 2014 door de verhuurders konden worden ingediend, moet een belangrijk deel van de ontvangen verzoeken nog tot een uitspraak komen. Het genoemde aantal van 936 uitspraken inzake ingediende inkomensafhankelijke huurverhogingsgeschillen-2014 is dus een voorlopig aantal.

In de uitspraken in 2013 over inkomensafhankelijke huurverhogingsgeschillen zijn huurders in ca. 5% van de geschillen in het gelijk gesteld. Bij de uitspraken die tot nu toe in 2014 zijn gedaan, geldt hetzelfde percentage.

103

Vraag: Hoeveel verzoeken bij de Huurcommissie hadden te maken met huurverhogingen?

Antwoord: In 2014 heeft de Huurcommissie tot begin oktober in totaal 4.996 verzoeken tot beslechting van geschillen over huurverhoging

ontvangen. Hiervan hebben 2.515 verzoeken betrekking op de inkomensafhankelijke huurverhoging en 1.040 geschillen betreffen huurverhoging op grond van punten. Van 1.441 recent ontvangen verzoeken was op dat moment nog niet vastgesteld of het een inkomensafhankelijk of een huurverhogingsgeschil op grond van punten betreft.

104

Vraag: Wat zijn de effecten van de verhuurderheffing tot zover geweest op de vraag naar (nieuw)bouwprojecten

Antwoord: Op dit moment zijn hier nog geen gegevens over bekend. Ik heb bij de behandeling van de Wet woningmarktmaatregelen II aan uw Kamers toegezegd de effecten van de verhuurderheffing op het sociale deel van de huurmarkt na twee volle jaren te evalueren.

De Kamer wordt hierover in de eerste helft van 2016 geïnformeerd. In de evaluatie zal onder andere gekeken worden naar de gerealiseerde investeringen door verhuurders en de beschikbaarheid van betaalbare woningen.

105

Kunt u de rol van het Rijk bij de verstedelijkingsopgave van Noord- en Zuidvleugel toelichten en aangeven wat die rol feitelijk doet onderscheiden van de rol van het Rijk bij andere verstedelijkingsopgaven of integrale gebiedsopgaven in het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)?

Antwoord: De rol van de rijksoverheid bij de verstedelijkingsopgaven in Nederland wordt gedifferentieerd ingevuld: in gespannen gebieden met complexe ruimtelijk-fysieke opgaven is die anders dan in ontspannen gebieden. Ik verwijs hiervoor ook naar de in 2012 in overleg met uw Kamer vastgestelde Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). Hierin is aangegeven dat de directe betrokkenheid van het Rijk thans gericht is op alleen die gebieden waar sprake is van grote en complexe ruimtelijke opgaven. Dit is het geval in de stedelijke regio's rond de mainports (Noord- en Zuidvleugel). Het Rijk maakt voor deze gebieden met de decentrale overheden afspraken over de beoogde ruimtelijke ontwikkeling en inzet van het Rijk hierbij. Dit gebeurt in het kader van het jaarlijkse Bestuurlijk Overleg over het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO-MIRT). De betrokkenheid van het Rijk in deze gebieden betreft onder andere de ruimtelijke ontwikkelingen in de regio Amsterdam/Schiphol (SMASH) en de uitvoering van de structuurvisie voor Amsterdam/Almere/Markermeer (RRAAM). Het Rijk heeft in deze trajecten het voortouw genomen om in samenwerking met provincies, gemeenten en andere belanghebbenden te komen tot een goede afweging van voldoende ruimte voor de verschillende functies, waaronder de woningbouw. Het Rijk zal – waar nodig – betreffende partijen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid om tijdig voldoende bouwlocaties beschikbaar te hebben. Ook bij de uitvoering van het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid is er een directe betrokkenheid van het Rijk.

106

Vraag: Hoe ziet de regeling voor energiebesparing door Verenigingen van Eigenaren eruit? En wordt de € 35 miljoen aan gemeenschapsgeld verdeeld?

Antwoord: zie antwoord vraag 58.

107

Vraag: Hoe vaak is in 2014 door verhuurders een beroep gedaan op de stimuleringsregeling «energieprestatie huursector»? Is het volledige bedrag gebruikt?

Antwoord: De Stimuleringsregeling energieprestatie huursector (STEP) is op 1 juli 2014 gestart. Sinds die tijd zijn er 237 aanvragen ingediend. Het aangevraagde budget is tot nu toe 84.701.500 euro. Dat is ruim 21% van het beschikbare budget. Er kunnen, bij voldoende budget, tot 31 december 2017 aanvragen worden ingediend. Aan 65 aanvragen is reeds subsidie verleend voor een bedrag van 10.258.200 euro. Op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland wordt wekelijks een actuele stand van zaken gepubliceerd met het totaal aan aanvragen, het aangevraagde en verleende subsidiebedrag (zie <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/step/stand-van-zaken>).

108

Vraag: Op welke manier en onder welke voorwaarden wordt de jaarlijkse 5 miljoen voor lokale energiebesparing aan de gemeenten ter beschikking gesteld?

Antwoord: In het Energieakkoord voor duurzame groei van 6 september 2013 zijn diverse maatregelen aangekondigd om de energiebesparing in de gebouwde omgeving te stimuleren. Een onderdeel van deze maatregelen is de totstandkoming van een ondersteuningsstructuur voor de energieke samenleving. <https://www.vng.nl/onderwerpenindex/milieu-en-mobiliteit/ondersteuningsprogramma-energie/vraag-en-antwoord/waarom-een-ondersteuningsprogramma-energie>  
Er is hiervoor € 15 miljoen beschikbaar gesteld in de periode 2014–2016 aan de VNG. In het «Deelprogramma ondersteuningsstructuur gebouwde omgeving» is uitgewerkt hoe deze middelen op een effectieve en efficiënte wijze worden ingezet.

De VNG verstrekt jaarlijks de stand van zaken van de voortgang op het jaarplan van het betreffende jaar, waarbij inzicht wordt gegeven in de uitgaven op de verschillende posten van het jaarplan en de voortgang van de doelstellingen van de regionale ondersteuning, kennis, expertise-ontwikkeling en monitoring.

De VNG verstrekt vanaf het kalenderjaar 2014 ieder jaar uiterlijk 1 december het jaarplan, de jaarbegroting voor het daaropvolgende jaar en de meerjarenbegroting. Na goedkeuring hiervan door het Ministerie van BZK wordt het voorschot voor het betreffende jaar overgemaakt.

109

Vraag: Kunt u toelichten hoe en wanneer het indicatief energielabel definitief akkoord wordt bevonden door de Europese Commissie?

Antwoord: Het voorlopig (in het Energieakkoord aangeduid als indicatief) energielabel is niet voldoende om te voldoen aan vereisten uit de Europese Richtlijn voor energiebesparing van gebouwen EPBD (De Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen) op 1 januari 2015. Daarvoor moet de woningeigenaar via de formele internetapplicatie het definitieve energielabel registreren.

De Europese Commissie geeft geen goedkeuring aan de implementatie door lidstaten zolang er juridische procedures lopen. Alle 28 lidstaten zijn ingebreke gesteld bij de implementatie van de EPBD, waaronder Nederland. De Europese Commissie is hard bezig om de toetsing van de implementatie van de implementatie af te ronden. Vier lidstaten zijn in april en juli voor het Europees hof van Justitie gedaagd. Daar hoort



Nederland niet bij. Ik hoop dat de Europese Commissie dit jaar nog formeel laat weten de juridische procedures tegen Nederland te staken.

110

Vraag: Kunt u garanderen dat er met de beoogde stelselwijziging kwaliteitsborging bouw ook wordt voldaan aan de wens van de Kamer om verzekerde garantie voor bouwconsumenten en een publiekrechtelijke eindcontrole op bouwkwaliteit wettelijk vast te leggen, ondermeer in het Burgerlijk Wetboek?

Antwoord: Conform mijn brief van 16 juni 2014 ben ik bezig om in het concept wetsvoorstel maatregelen op te nemen voor de verbetering van bestaande garantieregelingen en de rol van het bevoegd gezag bij de oplevering van een bouwwerk. In de inbreng uit de consultatieronde is brede kritiek geuit op de wijze waarop in het huidige wetsvoorstel invulling is gegeven aan deze beide punten.

Ten aanzien van wens van de Kamer om een verplichting in te voeren tot het aanbieden van een verzekerde garantie door een aannemer richt de kritiek van veel partijen zich met name op de uitvoerbaarheid van het voorstel en de gevolgen voor de huidige garantie- en waarborgregelingen. Ik zie daarom samen met de Minister van Veiligheid en Justitie op welke wijze een evenwichtige invulling kan worden gegeven aan dit punt, waarbij ik tegelijkertijd rekening houd met de inhoudelijke kritiek uit de consultatieronde.

Daarnaast zal in het wetsvoorstel geregeld worden dat het bevoegd gezag bij de gereedmelding van het bouwwerk erop toeziet dat die eindcontrole daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van een verklaring van de kwaliteitsborger dat het bouwwerk naar zijn oordeel voldoet aan de gestelde voorschriften.

111

Vraag: Kunt u garanderen dat er met de door u beoogde stelselwijziging kwaliteitsborging bouw een aanzienlijke vermindering van de kosten voor bouwplantoetsing en een aanzienlijke vermindering van de faalkosten wordt gerealiseerd? Kunt u dit onderbouwen en toelichten?

Antwoord: De introductie van een nieuw stelsel van kwaliteitsborging in de bouw betreft een complexe operatie met vele uiteenlopende aspecten, waarvan veel de komende tijd nog moet worden uitgewerkt. Garanties kan ik om die reden op dit moment niet geven. Bij de nadere uitwerking zal de betaalbaarheid van het stelsel een belangrijk uitgangspunt zijn en zal ik de precieze effecten nader onderzoeken. Verder ben ik voornemens om wanneer uw Kamer instemt met een nieuw stelsel voor kwaliteitsborging, de implementatie van het nieuwe stelsel nauwkeurig te volgen om er zeker van te zijn dat de beoogde kostenbesparingen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.

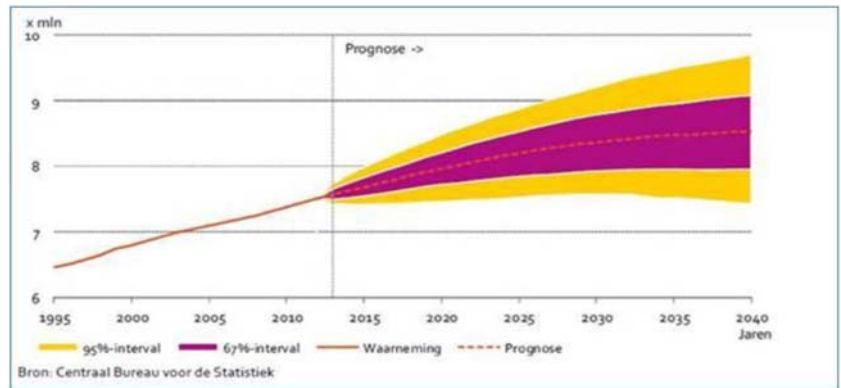
112

Vraag: Hoeveel woningen worden de komende vijf jaar per jaar gebouwd? Hoe ontwikkelt de vraag naar woningen de komende vijf jaar?

Antwoord:

Het Rijk beschikt niet over prognoses met betrekking tot de te verwachten woningproductie. Naar verwachting zal op de langere termijn het aantal huishoudens – en dus de woningenbehoefte – nog blijven groeien. Zoals in de grafiek is aangegeven zijn lange termijn huishoudenprognoses met de nodige onzekerheden omgeven. Regionaal verschilt de ontwikkeling

bovendien sterk. In de jaarrapportage over woningmarkt die ik u recent heb toegestuurd treft u uitgebreidere informatie over de vraagontwikkeling.



113

Vraag: Hoeveel leegstand is er op dit moment? Graag een overzicht van afzonderlijk zorginstellingen, kantoren, winkelruimtes, scholen en woningen.

Antwoord: De leegstand in kantoren bedraagt momenteel ca. 8 mln. m<sup>2</sup> (= ca. 17%) en bij winkels 1,6 mln. m<sup>2</sup> (= ca. 9%: bron: PBL, 2014)

Op 1 juli 2013 stonden ruim 400.000 woningen leeg, waarvan 190.000 langer dan anderhalf jaar (CBS). Deze langdurige leegstand betreft 2,5% van alle woningen. Hierbij zij opgemerkt dat een deel hiervan niet beschikbaar is voor de woningmarkt, zoals tweede woningen, woningen die gerenoveerd worden of op de nominatie staan om te worden gesloopt, of woningen die worden bewoond door tijdelijke werknemers (bij bewoning korter dan 4 maanden is er geen verplichting tot inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie). Binnenkort zal nader onderzoek plaats gaan vinden door het CBS om een beter inzicht te krijgen in deze leegstandscijfers.

114

Vraag: In 2015 gaat een regeling van start voor energiebesparing door vereniging van eigenaren met een maximale inzet van € 35 miljoen aan rijksgeld. Hoe wordt deze rijksbijdrage verdeeld en op basis van welke criteria?

Antwoord: Zie antwoord vraag 58.

115

Vraag: Wanneer wordt het onderzoek naar zelfrealisatie gestart en wanneer kan de Kamer de resultaten daarvan verwachten?

Antwoord: Het door uw Kamer gevraagde aanvullend onderzoek is voor de zomer gestart. Hierbij wordt een aantal onderzoekslijnen gevolgd, hetgeen de nodige onderzoekstijd vergt. Dit betreft onder andere de vervolgmeting naar concurrentie op ontwikkelingslocaties. Destijds is toegezegd om vier jaar na de nulmeting een vervolgmeting uit te voeren (Kamerstuk 27 581, nr. 36, 29 april 2009). Vanwege de nauwe betrokkenheid op het onderwerp zelfrealisatie, loopt de vervolgmeting nu mee als onderzoekslijn. Ik verwacht u begin 2015 te kunnen informeren over de resultaten van de onderzoeken.

116

Vraag: Blijft de subsidie voor Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA) op een gelijk niveau gehandhaafd?

Antwoord: Het Landelijke Samenwerkingsverband Actieve Bewoners (voorheen Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken) is een partner van de rijksoverheid en gemeenten in de aanpak van leefbaarheidsproblemen. Ik verleen aan het LSA geen exploitatiesubsidie, maar een projectsubsidie voor die projecten die passen binnen de kaders en doelstellingen van mijn begroting. Daarbij is het van belang dat het LSA ook andere financiers aanspreekt. Bij het toekennen van een projectsubsidie wordt per project de afweging gemaakt over de hoogte van de financiering. Derhalve past het dan niet om vanzelfsprekend het eerder toegekende subsidiebedrag te handhaven.

117

Vraag: Kunt u concreet aangeven hoeveel extra woonegelegenheden zijn gerealiseerd voor arbeidsmigranten op basis van de door het Rijk geïnitieerde regionale afspraken?

Antwoord: Sinds de ondertekening van de nationale verklaring huisvesting arbeidsmigranten in 2012 heeft BZK aangestuurd op het maken van afspraken op lokaal niveau die in convenanten zijn vastgelegd. Het laatste convenant is in juni van dit jaar getekend. In totaal tellen de convenanten op tot een opgave van 31.000 extra eenheden. Omdat alle regio's zeer recent gestart zijn met de uitvoering van die afspraken, is het te vroeg om aan te kunnen geven hoeveel extra eenheden er in die periode zijn gerealiseerd. In de volgende voortgangsrapportage zal ik ingaan op de gerealiseerde eenheden. Uw Kamer is op 27 februari jl. per brief<sup>2</sup> geïnformeerd over de laatste stand van zaken van de afspraken in de regio's op dat moment.

118

Vraag: Hoeveel woningen voor ouderen worden er in 2015 gebouwd en hoeveel zijn er nodig?

Antwoord: De driejaarlijkse Monitor Investeren voor de Toekomst (MIT) brengt de kwantitatieve opgave op het terrein van de huisvesting van ouderen in kaart. Het meest recente rapport<sup>3</sup> is in juni 2014 aan Uw Kamer aangeboden. Deze herziening van de MIT 2012 gaf aan dat de opgave om het tekort van specifieke vormen van ouderenhuisvesting, dat in 2012 84.000 bedroeg, in 2021 weggewerkt te hebben naar verwachting jaarlijks 45.000 woningen. De opgave bestaat uit het wegwerken van het tekort en het opvangen van de extra vraag als gevolg van vergrijzing gecombineerd met de wens om langer thuis te blijven wonen. De omvang van de opgave verschilt sterk per regio. De opgave kan op verschillende wijzen worden gerealiseerd. Dit kan door de bouw van woningen voor ouderen, maar er zijn ook andere opties. Een niet-geschikte woning kan door woningaanpassingen geschikt worden gemaakt. Een andere optie is woningtoewijzing. Uit de MIT 2012 blijkt dat er een aanbod is van bijna twee miljoen geschikte woningen.

In de brief «Transitieagenda Langer zelfstandig wonen»<sup>4</sup>, die de Staatssecretaris van VWS en ik op 4 juni 2014 naar uw Kamer hebben gestuurd, hebben wij u onze ambities op dit punt geschetst.

<sup>2</sup> Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 29 407, nr. 188

<sup>3</sup> Kamerstuk 32 847, nr. 121, vergaderjaar 2013–2014, zie bijlage ABF-rapport «Herziening Monitor Investeren voor de Toekomst».

<sup>4</sup> Kamerstuk 32 847, nr. 121, vergaderjaar 2013–2014.

119

Vraag: Hoeveel woningen voor mensen, die zorg nodig hebben en langer zelfstandig thuis moeten wonen door het kabinetsbeleid, worden er in 2015 gebouwd en hoeveel zijn er nodig?

Antwoord: Zie antwoord op vraag 118.

120

Vraag: Is er een evaluatie van de ondersteuning die het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) biedt op het gebied van huisvesting van arbeidsmigranten?

Antwoord: In het najaar 2013 heeft een evaluatie van het programma Flexwonen arbeidsmigranten plaatsgevonden. In deze evaluatie hebben de 9 deelnemende regio's aangegeven wat de regio's zelf gedaan hebben om meer huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten te creëren, maar ook wat ze vinden van de inzet van de partijen die de nationale verklaring ondertekend hebben, onder wie BZK. De inzet van BZK heeft met name bestaan uit aanjagen en ondersteunen van de partijen uit de driehoek (huisvesters, werkgevers en uitzenders). Ook heeft BZK (samen met andere partijen) handreikingen, toolkits en ander informatiemateriaal beschikbaar gesteld. Tot slot hebben de partijen gezamenlijk bekostiging van het Expertisecentrum Flexwonen en bijbehorende site ([www.flexwonenarbeidsmigranten.nl](http://www.flexwonenarbeidsmigranten.nl)) voor hun rekening genomen. De regio's gaven aan in 2014 behoefte te blijven houden aan ondersteuning voor het in stand en actueel houden van bovengenoemde website, het voortzetten van het landelijk gemeentenetwerk teneinde kennis en ervaring te kunnen blijven uitwisselen en het blijven stimuleren, agenderen en informeren van en over huisvesting voor arbeidsmigranten. Voorts blijft behoefte bestaan aan informatie over best-practices in de regio's en concrete monitoring van de instroom vanaf 1 januari 2014. Deze wensen hebben geleid tot het opstellen van de uitvoeringsagenda voor 2014.

121

Vraag: Hoeveel woningen van arbeidsmigranten zijn verbeterd de afgelopen twee jaar, waardoor zij nu wel aan wet- en regelgeving voldoen?

Antwoord: Het Rijk heeft in 9 regio's met gemeenten, huisvesters en werkgevers concrete huisvestingsafspraken gemaakt over aantallen extra huisvestingsplekken die nodig zijn voor Europese arbeidsmigranten uit Midden- en Oost Europa. Onderdeel van de gemaakte afspraken is ook een inschatting van gemeenten welke panden niet aan wet- en regelgeving voldoen. Er wordt niet centraal bijgehouden hoeveel van deze panden van het »grijzenaar het «witte'circuit zijn verschoven. Uitgangspunt is dat de huisvesting moet voldoen aan het SNF-certificaat, welke ook staat opgenomen in de nationale verklaring. Met het keurmerk kunnen gecertificeerde uitzendorganisaties, werkgevers en commerciële huisvesters aantonen dat hun huisvesting voldoet aan de gestelde norm.

122

Vraag: Hoeveel woningen van arbeidsmigranten zijn gebouwd de afgelopen twee2 jaar?

Antwoord: Zie het antwoord op vraag 117.

123

Vraag: Hoeveel besteedt de overheid aan de ondersteuning van huisvesting van arbeidsmigranten en hoeveel besteden gemeenten?

Antwoord: Uitgangspunt is dat gemeenten, huisvesters en werkgevers als eerste aan zet zijn om de afspraken tot uitvoering te brengen. Per gemeente is deze inzet zeer verschillend, ook omdat de problematiek verschilt op lokaal niveau. In het najaar 2013 heeft een evaluatie van het programma Flexwonen arbeidsmigranten plaatsgevonden. In deze evaluatie geven alle regio's aan extra personele en financiële inzet te hebben gepleegd voor het bepalen van de eigen ambitie, het opstellen van intentieverklaringen of convenanten en het doen van onderzoek naar de eigen huisvestingsbehoefte. Ook inzet van gemeenten op handhaving maakt daar onderdeel van uit. De financiële consequenties hiervan zijn lastig per gemeente inzichtelijk te maken.

BZK steunt en faciliteert met bv het opstellen van handleidingen en toolkits voor gemeenten, zodat deze zelf de eigen huisvestingsopgave kunnen bepalen. Ook draagt BZK financieel bij aan het experimentenprogramma van Platform31. Deze experimenten dragen bij het zoeken naar praktische oplossingen en tot het wegnemen van belemmerende wet- en regelgeving.

Daarnaast heeft BZK in 2012/2013 de opzet van het expertisecentrum Flexwonenarbeidsmigranten (EFA) bekostigd. Dit expertisecentrum wordt nu goeddeels bekostigd door bijdrages van marktpartijen en partners van de nationale verklaring.

124

Vraag: Welke «experimenten» worden in 2015 gestart om de positie van burgers te versterken en hoeveel budget is daarvoor vanuit het rijk, provincies en gemeenten?

Antwoord: Het Ministerie van BZK verzamelt niet systematisch de uitgaven van gemeenten en provincies om de positie van burgers te versterken. Vanuit BZK lopen al enige tijd projecten/programma's om ruimte te bieden aan initiatieven van onderop. Met deze projecten wordt beoogd randvoorwaarden te creëren waaronder burgers en sociaal ondernemers zelf in staat zijn om de leefbaarheid in hun wijk, dorp of stad te behouden of te verbeteren. Concreet betekent dit een andere invulling van de rollen van burgers en gemeenten en hoe deze zich tot elkaar verhouden. Daar waar we als overheid een grotere rol van burgers verwachten, zullen zij ook over voldoende informatie moeten beschikken om die rol te pakken en daar waar publieke taken door burgers kunnen worden ingevuld, dient ook de ruimte worden geboden om mee te dingen in de aanbestedingsprocedures. Deze veranderende verhoudingen vragen om experimenteerruimte.

In het kader van de versterking van de positie van de burger worden daarom de volgende initiatieven ondersteund c.q. acties ondernomen:

- MaakdeBuurt in Amsterdam en het vervolg hierop.
- Pilotprogramma Budgetmonitoring
- Versnellingsagenda Maatschappelijke Aanbesteden
- experimentenprogramma «Ruim op die regels» van Platform31
- Versterken rol filantropische sector
- MVO-coalities en allianties met bedrijfsleven

Vanuit de begrotingen van Wonen en Rijksdienst en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties worden bovenstaande activiteiten voor circa € 600.000 ondersteund.

Hieronder vallen onder andere:

- «burgertoppen» / G1000-bijeenkomsten.
- Leernetwerk Representatieve en Participatieve democratie voor raadsleden.
- Subsidierегeling voor vernieuwende democratische praktijken

125

Vraag: Kunt u concreet aangeven welke knelpunten in wetgeving zijn weggenomen in het kader van het actieprogramma bevolkingsdaling, welke nog niet en welke (wets)wijzigingen zijn overwogen maar niet doorgevoerd?

Antwoord: De knelpunten in wet- en regelgeving zijn op nationaal niveau beperkt in aantal en hier is inzicht in. Regelgeving biedt veelal voldoende ruimte, voorlichting volstaat. Dit blijkt ook uit het ingestelde meldpunt knellende wet- en regelgeving, dat betrekkelijk weinig meldingen heeft ontvangen. In de Voortgangsrapportage Bevolkingsdaling 2012 wordt uitgebreid op de knelpunten ingegaan en recent heeft het Team Midterm Review een overzicht gemaakt. Dit team heeft onlangs een ronde gemaakt langs de krimp- en anticipeerregio's. De rapportage van het TMR is onlangs aan uw Kamer gezonden en bevat een bijlage met door gesprekspartners uit de krimp- en anticipeerregio's aangedragen knelpunten aan wet- en regelgeving op Rijksniveau.

In het kader van het actieprogramma is een aantal specifieke maatregelen genomen om (mogelijke) knelpunten weg te nemen. Zo is er een tijdelijke krimpmaatstaf in het gemeentefonds. Deze maatstaf wordt nu geëvalueerd. Daarnaast is onlangs een tijdelijke korting op de verhuurdersheffing voor corporaties in krimpregio's geïntroduceerd. Ook heeft er bijsturing plaatsgevonden op het kantorenlocatiebeleid van de rijksoverheid voor Friesland en Drenthe.

De Grensoverschrijdende Samenwerking (GROS) is gericht op het benoemen en wegnemen van praktische knelpunten die grensoverschrijdende samenwerking hinderen, onder meer belemmeringen in de regelgeving; in 2014 wordt door BZK gerapporteerd over de voortgang. Ik ben met de Staatssecretaris van Justitie in overleg over de mogelijkheden om «visumstudenten» van buiten Europa die in Duitsland studeren te kunnen laten wonen in Nederland. Dit speelt in Limburg en betreft onder andere Chinese studenten.

Naast knelpunten die in het kader van het programma bevolkingsdaling zijn aangepakt, breng ik onder uw aandacht dat diverse departementen ondertussen beleid geformuleerd hebben dat inspeelt op knelpunten in de regelgeving betreffende bevolkingsdaling, zoals bijvoorbeeld: behoud kleine scholentoeslag gedurende zes jaar in geval van fusie, de vorming van samenwerkingsscholen wordt vereenvoudigd en procesmanagers worden ingezet om regionale samenwerking tussen scholen te bevorderen; aanpassing van regelgeving vrijwilligerswerk met behoud van uitkering zodat vrijwilligersinzet in voorzieningen wordt vergemakkelijkt; met de Wet plattelandswoningen zijn woonmogelijkheden vergroot in relatie de groeiende agrarische leegstand.

126

Vraag: Kunt u concreet aangeven hoeveel wijkverpleegkundigen in 2015 via GIDS werkzaam (zullen) zijn?

Antwoord: De Gezond In De Stad (GIDS)- gelden zijn bedoeld om te komen tot een integrale aanpak van gezondheidsachterstanden. Vanaf 2015 worden de Zichtbare Schakel-middelen toegevoegd aan de decentralisatie-uitkering GIDS, aangezien de bekostiging van wijkverpleegkundigen vanaf 2015 via de Zorgverzekeringswet (Zvw) plaatsvindt. Hiermee is zowel de zorg – als de coördinerende en regisserende taak van de wijkverpleegkundige geborgd. Er zullen dus in principe geen wijkverpleegkundigen werkzaam zijn via de GIDS-gelden. Wel hebben gemeenten met deze middelen extra ruimte om de schakel te organiseren tussen gemeentelijke (welzijns)voorzieningen en eerstelijnszorg.

127

Vraag: Hoeveel rijksmiddelen komen in 2015 beschikbaar voor krimp? Hoeveel was dit de afgelopen vijf jaar?

Antwoord: Naar verwachting zal in 2015 evenveel budget voor het programma bevolkingsdaling (op de begroting van W&R) beschikbaar zijn als in 2014: € 800.000.

Dit programmabudget wordt ingezet ten behoeve van onderzoek, experimenten, instrumentontwikkeling, inzet van (juridische) expertise, kennisdisseminatie en bevordering van samenwerking tussen regionale partijen. Uitgangspunt bij de inzet van programmabudgetten is cofinanciering door andere betrokken partijen.

Het budget voor het programma bevolkingsdaling wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de voorgenomen activiteiten. De budgetten in de afgelopen vijf jaren bedroegen:

Jaar	Budget programma bevolkingsdaling
2010	€ 900.000 <sup>1</sup>
2011	€ 1.098.200
2012	€ 1.205.000
2013	€ 1.700.000
2014	€ 800.000

<sup>1</sup> Voor 2010 betreft het een schatting gegeven.

Het gaat hier alleen om de directe inzet van W&R-middelen voor de aanpak van de gevolgen van bevolkingskrimp.

128

Vraag: Kunt u verklaren waarom de rente op de laagrentende energiebesparende leningen lager ligt dan de actuele hypotheekrente? Kunt u aangeven hoeveel procent van de totale rentekosten bestaat uit de renteopslag van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)?

Antwoord: Met de laagrentende leningen uit het Fonds Energiebesparing Huursector (FEH) is een stimulerend effect beoogd voor energiebesparing bij huurwoningen. Verhuurders krijgen een rentevoordeel ten opzichte van de rente waartegen zij op de markt lenen. De rentes bestaan voor het overgrote deel uit de uitvoeringskosten die RVO moet maken om aanvragen te beoordelen, en leningen uit te zetten en te beheren. Voor WSW geborgde leningen geldt een rente van 0,5% en voor ongeborgde leningen een rente van 1,9%. Voor WSW geborgde leningen maakt RVO relatief weinig uitvoeringskosten omdat het uitgaat van de WSW borgingsystematiek. Voor ongeborgde leningen dient RVO zelf een uitgebreide beoordeling van de leningnemer uit te voeren en liggen de uitvoeringskosten hoger.

129

Vraag: Wat zijn tot nog toe de effecten van het A & O fonds?

Antwoord: In de context van het A&O fonds werken Sociale Partners in een constructieve samenwerking aan de doelen van het fonds en voeren opdrachten uit op verzoek van het Sectoroverleg Rijk (CAO-tafel). Deze doelen dienen het gezamenlijke belang van werkgever en werknemers, vertegenwoordigd door de vakbonden. De resultaten liggen o.a. op het terrein van duurzame inzetbaarheid, leiderschap en professionele ruimte en versterking functioneren arbeidsbeprekten.

130

Vraag: Wat wordt concreet bedoeld met: «er is besloten om in totaal voor 35 inkoopcategorieën rijksbreed categoriemanagement te gaan voeren»?

Antwoord: Hiermee wordt bedoeld dat binnen de rijksoverheid één onderdeel inkoop (centraal) voor alle onderdelen. Het gaat om producten en diensten die vaak worden gebruikt, zoals drukwerk, energie, kantoorartikelen, telefonie en communicatie en uitzendkrachten. Via categoriemanagement kunnen ministeries zich specialiseren in een inkoopcategorie. Zo hoeven zij niet langer over kennis van allerlei verschillende producten en diensten te beschikken. Het gaat overigens niet om 35 maar 34 inkoopcategorieën.

131

Vraag: Is al aan de randvoorwaarden (zoals harmonisatie van processen en systemen) voor samenwerking op hosting en applicatierationalisatie voldaan? Zo nee, wat moet hiervoor nog gebeuren? Welke kostenbesparingen worden hiermee gerealiseerd? Wordt ook een effectiviteitsverbetering beoogd? Hoe en hoe vaak wordt de Kamer over de voortgang geïnformeerd?

Antwoord: De eerste fase van samenwerking op hosting en applicatierationalisatie betreft het in kaart brengen van de randvoorwaarden daarvoor. In deze fase bestaat er nog geen beeld van kostenbesparingen op centraal niveau. Overigens slaan de beoogde kostenbesparingen en baten decentraal en bij SSO's neer. Rapportage aan de Kamer vindt plaats langs de reguliere jaarrapportages bedrijfsvoering van het Rijk.

132

Vraag: Op welke termijn zal de Rijkscloud geïmplementeerd zijn?

Antwoord: De basis voor de Rijkscloud wordt gevormd door de vier (rijks)overheidsdatacenters (ODC's) van het Rijk en de onderlinge connectiviteit. Het vierde ODC wordt begin 2015 in gebruik genomen, de connectiviteit wordt in de loop van 2015 voor alle vier datacenters in onderling verband gerealiseerd. Dit betekent dat ultimo 2015 de basis voor de Rijkscloud is gerealiseerd. De ontwikkeling naar een rijksbreed operationeel zijnde cloud start vanaf dat moment.

133

Vraag: Valt het beheer van het gebouw van het Koninklijk Huisarchief onder de uitvoering van het rijksvastgoedbeleid? Zo ja, waarom?

Antwoord: Het gebouw is eigendom van een stichting en het beheer valt derhalve niet onder de uitvoering van het rijksvastgoedbeleid.

134

Vraag: Wat is de beoogde besparing op de kantoorhuisvesting en uit de fusie Rijksvastgoedbedrijf? Wanneer worden deze besparingen bereikt?

Antwoord: Het masterplan is het instrument voor het Rijk om zijn vraag en aanbod in de huisvesting te matchen. In het masterplan is zowel de huisvesting opgenomen voor reguliere rijkskantoren, als ook voor kantoren van specialties als bijvoorbeeld de rechtbanken en douanekantoren. De masterplannen geven de besparing weer in bedragen en m<sup>2</sup>'s door de huisvesting in 2020 te vergelijken met 2013. De besparing loopt op tot € 142 mln. per jaar in 2020.

Het streven is dat de totale besparing op het apparaat van het Rijksvastgoedbedrijf de komende jaren zal oplopen naar € 20 – € 25 mln. in 2019.



Deze besparing kan worden bereikt door een effectieve inzet van het apparaat door integratie van processen en vermindering van de overhead. Daarnaast worden besparingen voorzien op ICT door harmonisatie van het proces- en applicatielandschap. Ten slotte wordt bespaard op huisvestingskosten van RVB zelf door vermindering van het aantal vestigingsplaatsen.

135

Vraag: Kunt u een overzicht geven van de CO<sub>2</sub> uitstoot door het rijksvastgoed, de besparingen die voor ogen zijn geweest en de uiteindelijke behaalde CO<sub>2</sub> reductie in de afgelopen vijf jaar?

Antwoord: In de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk wordt jaarlijks aan de Tweede Kamer gerapporteerd over de CO<sub>2</sub>reductie. Dit betreft de gehele bedrijfsvoering van het Rijk en niet alleen vastgoed; de uitstoot voor vastgoed wordt niet apart gemeten. Een van de doelen van de Agenda Duurzaamheid is 20% minder CO<sub>2</sub>-uitstoot in 2020. Gegevens voor het hele Rijk laten zien dat de CO<sub>2</sub>-uitstoot in 2013 met ongeveer 5% is gedaald ten opzichte van 2012. Ten opzichte van 2010 is de uitstoot in 2013 met 10% gedaald. Zie ook p. 33 van de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk 2013 (TK 31 490, nr. 145).

136

Vraag: Kunt u aangeven in welke mate de algemene doelstelling van de RVO van een optimaal financieel resultaat strookt met de kosten die gepaard gaan met de renovatie van de diverse Koninklijke paleizen?

Antwoord: De algemene doelstelling van een optimaal financieel resultaat heeft betrekking op het verwerven, beheren, ontwikkelen en vervreemden van materiële vaste activa, zoals dat bij het Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf wordt uitgevoerd. De kosten voor renovatie van de paleizen hebben betrekking op de werkzaamheden van de Rijksgebouwendienst. De Rijksgebouwendienst streeft bij de renovatie naar een zo efficiënt en effectief mogelijke oplossing tegen zo beperkt mogelijk kosten.

137

Vraag: Kunt u de gebruiksafspraken die gemaakt zijn met het Koninklijk Huis toelichten?

Antwoord: Paleis Huis ten Bosch, Paleis Noordeinde en het Paleis op de Dam zijn rijksmonumenten, eigendom van de overheid (het Rijksvastgoedbedrijf) en door de wetgever om niet ter beschikking gesteld aan de Koning als werk- en/of woonpaleis (zie artikel 4, van de Wet Financieel Statuut van het Koninklijk Huis en artikel 7, vierde lid, van het Besluit Rijksgebouwendienst 1999). De Minister voor Wonen en Rijksdienst is verantwoordelijk voor het onderhoud aan de paleizen.

138

Vraag: Door wie zal de jaarlijkse gebruiksvergoeding voor het gebruik van Paleis Noordeinde aan het Rijksvastgoedbedrijf worden betaald?

Antwoord: De jaarlijkse gebruiksvergoeding komt ten laste van de begroting voor Wonen en Rijksdienst, artikel 6 «uitvoering rijksvastgoedbeleid», net zoals dit ook geldt voor gebruiksvergoeding voor de huisvesting van het Ministerie van Algemene Zaken en die van de Hoge Colleges van Staat.

139

Vraag: Wat is de stand van zaken met betrekking tot de financiering van e-overheidsvoorzieningen? Heeft de Nationaal Commissaris Digitale

Overheid al een passend governance- en financieringsarrangement opgesteld?

Antwoord: Ten aanzien van een passend governance- en financieringsarrangement kan gesteld worden dat de nieuwe governance is ontworpen. In het Nationaal Beraad Digitale Overheid van 30 september is besloten om deze governance nu verder in te gaan richten. Ten aanzien van het meerjarig financieringsarrangement is de afspraak dat deze samen met het Nationaal Beraad Digitale Overheid wordt opgesteld ten behoeve van besluitvorming bij Voorjaarnota 2015/Begroting 2016. Zie ook brief van 28 mei 2014 (Kamerstukken II, 2014, 26 643 nr. 314)

140

Vraag: Beschikt Logius over voldoende financiële middelen om het toegenomen gebruik van e-overheidsvoorzieningen te kunnen blijven faciliteren?

Antwoord: Logius voert werkzaamheden uit op basis van jaarlijks af te spreken opdrachten van beleidsopdrachtgevers, hierop is de begroting van baten en lasten van Logius gebaseerd.

Voor het jaar 2015 zijn de lasten van de voorzieningen die in beheer zijn bij BZK gelijk gemaakt aan de beschikbare begrotingsgelden. Als gevolg hiervan wordt een rem gezet op zowel het beheer en de doorontwikkeling van de huidige voorzieningen (o.a. DigiD, MijnOverheid, Stelselvoorzieningen) als nieuwe ontwikkelingen (eID-stelsel en Kennisvoorziening). Voor een structurele oplossing van de budgettaire problematiek van de e-overheidsvoorzieningen verwijs ik naar het antwoord op vraag 139.

141

Vraag: Hoeveel digitale aanvallen zijn er in 2014 geweest op websites of ICT-diensten van de overheid? In hoeveel gevallen waren deze aanvallen succesvol en wat was de schade?

Antwoord: Met betrekking tot DigiD en MijnOverheid hebben er in 2014 geen grootschalige digitale aanvallen plaatsgevonden en is er geen sprake van schade.

142

Vraag: Kunt u de speerpunten voor 2015 concretiseren naar kwalitatief en/of kwantitatief meetbare doelstellingen?

Antwoord: Het gebruik van voorzieningen en producten is (deels) meetbaar. Het gebruik van producten en voorzieningen van Logius is soms wel (bijvoorbeeld DigiD) en soms niet (bijvoorbeeld Digikoppeling) meetbaar. Daar waar gemeten kan worden, is het niet Logius die de doelstelling voor het gebruik formuleert, maar andere departementen, gemeenten, uitvoeringsorganisaties en dergelijke. Voor Logius is het wel van belang de ambities daaromtrent te kennen.

Resultaten bij afsprakenstelsel/standaarden en veiligheid zijn niet zomaar in kwantitatief meetbare doelstellingen te vatten. De ontwikkeling naar afsprakenstelsels en standaarden resulteert in ondermeer Digikoppeling en eHerkenning/eID. Niet de standaard, wel soms de implementatie van de standaard is meetbaar voor zover deze (mede) geschiedt met behulp van producten en voorzieningen van Logius.

Zie ook de tabel Doelmatigheid op bladzijde 52, Begroting W&R, paragraaf 4.1.

143

Vraag: Kunt u de zin «Een groot deel van de producten van Logius maken immers een integraal onderdeel uit van het primaire proces van de klanten» specificeren?

Antwoord: Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Alle gegevensuitwisseling rond invoer en uitvoer door de lucht en over het water verloopt via Digipoort van Logius richting de Douane en andere overheidsinstanties. Als Digipoort niet werkt staat de in- en uitvoer in de haven en op het vliegveld stil.
- De vooringevulde Belastingaangifte komt mede tot stand doordat gegevens van verschillende overheden en publieke dienstverleners via de standaarden en infrastructuur van Logius uitgewisseld kunnen worden.
- DigiD is essentieel voor de site werken.nl van UWV, het digitaal aangifte doen bij de Belasting en het inschrijven van studenten voor hun studie.
- De exclusieve aanlevermethode SBR, die via Digipoort van Logius verloopt, verzorgt een aantal verplichte bedrijfsrapportages aan de overheid.

144

Vraag: Waarom wordt er relatief weinig (€ 13 miljoen) geïnvesteerd in doorontwikkeling, terwijl de dienstverlening in 2017 digitaal dient te zijn? Zouden investeringen in doorontwikkeling niet moeten worden terugverdiend door besparingen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord: De beperkte budgettaire ruimte bij opdrachtgevers maakt dat er minder geld dan voorheen beschikbaar is voor doorontwikkeling. Hier speelt mee dat de baten veelal terecht komen bij andere partijen dan de financierder.

Daarnaast leidt doorontwikkeling niet altijd tot een besparing of lagere beheerkosten. De doorontwikkeling kan bijvoorbeeld ook leiden tot een gewenst hoger veiligheidsniveau of uitbreiding van functionaliteiten, zonder dat de beheerkosten afnemen. Het meer integraal benaderen van de kosten en de baten kant van de digitale overheid is een van de kernpunten van de NCDO. Zie ook de antwoorden op de vragen 139 en 140.

145

Vraag: Waarom wordt de omzet van Logius met name bij het moederdepartement en overige departementen gehaald?

Antwoord: De producten en diensten die Logius beheert en doorontwikkelt zijn voor een groot deel onderdeel van een samenhangende ICT-infrastructuur. Deze infrastructuur is opgezet en gefinancierd vanuit de beleidskeuze dat een deel gratis, gecentraliseerd en generiek beschikbaar moest zijn voor de gehele overheid. Het gecentraliseerd en generiek aanbieden verlaagt de drempel om aan te sluiten en door te voeren in de bedrijfsprocessen. Vanwege deze beleidskeuze is de financiering van deze infrastructuur tot nu toe voornamelijk uit de budgetten van het moederdepartement en overige departementen gekomen.

146

Vraag: Waar zit de omzet van Logius bij de decentrale overheden?

Antwoord: Ik begrijp de vraag als volgt: dat u wilt weten onder welk label de omzet uit de activiteiten voor decentrale overheden wordt begroot/verantwoord.

De omzet van de medeoverheden zit in de omzet derden.

147

Vraag: Hoe is deze € 13 miljoen verdeeld over diverse doorontwikkelingsprojecten?

Antwoord:

---

MijnOverheid	€ 7 mln.
Digipoort OTP	€ 3,3 mln.
Supd@x	€ 1 mln.
SBR	€ 1 mln.
DigiInkoop	€ 0,5 mln.

---

148

Vraag: Hoeveel uren was DigiD in 2014 niet bereikbaar of onbruikbaar?

Antwoord: De beschikbaarheid voor DigiD lag tot en met augustus boven de met de leveranciers afgesproken norm van 99,95%. DigiD is van januari tot en met augustus 2014 is totaal 32 uur niet beschikbaar geweest, waarvan 2 uur ongepland niet beschikbaar en ongeveer 30 uur niet beschikbaar in verband met vooraf gepland en afgesproken onderhoud.

149

Vraag: Hoe is het grote begrootte aandeel externe inhuur bij Logius (€ 15 miljoen van de € 34 miljoen totale personele lasten in 2015) te verklaren?

Antwoord: Het is vanaf de oprichting van Logius het bedrijfsbeleid (mede ingegeven vanuit oogpunt van efficiency) dat alleen de primaire beheer- en exploitatietaken bij vast personeel worden belegd. Tijdelijke extra capaciteit is specifiek nodig voor implementatie van projecten en expertise op ICT-gebied. Deze projecten zijn vaak vraaggestuurd.

150

Vraag: Welke concrete gevolgen heeft het zetten van een rem op beheer en doorontwikkeling van de huidige voorzieningen en de nieuwe ontwikkelingen voor de betreffende projectplanningen? Kunt u per voorziening c.q. project dat het aangaat de gevolgen en de verwerking ervan aangeven?

Antwoord: Een rem op beheer en doorontwikkeling kan leiden tot veroudering van bestaande voorzieningen, een vertraging op de groei van het gebruik en kan potentiële (veiligheids)risico's met zich meebrengen. Een rem op nieuwe ontwikkelingen betekent geen of slechts beperkte innovatie en ontwikkeling van nieuwe producten. De precieze gevolgen per voorziening zijn verschillend. In samenspraak met de gebruikers zal voor aanvullende (door)ontwikkelingen, indien nodig, gezocht worden naar aanvullende dekking.

151

Vraag: Wanneer zijn naar planning alle overheden aangesloten op MijnOverheid.nl en ontstaat er voor de burger een digitaal overheidsportaal voor alle overheidszaken?

Antwoord: In de overheidsbrede implementatieagenda voor dienstverlening en e-overheid (iNUP) uit 2011 is afgesproken dat gemeenten en Rijk per 1 januari 2015 aangesloten zijn op MijnOverheid. Deze planning wordt deels gerealiseerd. Oorzaak is dat deze afspraak gebaseerd is op vrijwilligheid en potentiële afnemers een andere prioriteitstelling kiezen. In de tussenbalans van iNUP uit 2013 is de Tweede Kamer gemeld dat het zwaartepunt van de aansluitingen voor gemeenten op MijnOverheid na

31-12-2014 ligt. Het bevorderen van het gebruik van generieke voorzieningen is onderdeel van het digiprogramma van de Nationaal Commissaris digitale overheid.

152

Vraag: Op pagina 50 staat dat € 13 miljoen in 2015 wordt gereserveerd voor doorontwikkeling. In de tabel op pagina 52 staat dat 21% voor doorontwikkeling is gereserveerd. € 13 miljoen is niet 21% van de € 104 miljoen dat in totaal gereserveerd is. Waar staat de 21% dan voor, en hoe is tot het bedrag van € 13 miljoen gekomen?

Antwoord: Per abuis is in de tabel op pagina 50 het verkeerde percentage opgenomen. Dit moet 12,5 procent zijn in plaats van 21 procent.

153

Vraag: Waarom was het «sturingspercentage» extern personeel voor 2014 nog begroot op 35 procent en stelt u dit voor 2015 vast op 40 procent? Waarom streeft u niet naar 10 procent?

Antwoord: In 2015 is er een omzetsijging van 9% bij Logius. Deze toename van werkzaamheden kan niet volledig worden opgevangen met eigen personeel. De aanname van nieuw intern personeel verloopt langzamer dan de omzetgroei van Logius. Zie ook het antwoord op vraag 149.

154

Vraag: Op welke wijze en met welke middelen gaat er ingezet worden op het doel om van 9,2 miljoen gebruikers van DigiD in 2014 te komen naar 12 miljoen gebruikers in 2015?

Antwoord: De prognose van gebruik is dat DigiD volgend jaar de grens van 12 miljoen gebruikers passeert. Het in 2015 beschikbare bedrag is afgestemd op de verwachte toegenomen groei van DigiD in dat jaar. De feitelijke realisatie van verdere groei is voornamelijk afhankelijk van hoe de dienstverlening groeit van de overheidsorganisaties die gebruik maken van DigiD. Hoe meer diensten digitaal worden ontsloten met authenticatie via DigiD des te meer burgers gebruik maken van DigiD.

155

Vraag: Wat zijn de resultaten van de prijsbenchmark?

Antwoord: De resultaten van de benchmark zijn in de loop van 2015 beschikbaar. De resultaten hiervan worden meegenomen in de jaarverantwoording.

156

Vraag: Hoe verhoudt Rijksbreed Identiteits Management zich tot eID? Zal eID worden ingezet voor Rijksbreed Identiteits Management?

Antwoord: Het programma eID draagt zorg voor de ontwikkeling van één stelsel dat het mogelijk maakt dat mensen altijd en veilig online zaken kunnen doen met overheden en bedrijven.

Het Rijksbreed Identity Management (RIdM) heeft de ambitie om binnen de rijksdienst specifiek voor de juiste mensen fysieke en logische toegang tot de juist generieke fysieke en digitale voorzieningen te waarborgen. Wat niet alleen wil zeggen dat een medewerker op zijn eerste werkdag meteen zou moeten kunnen werken aan de zaken waarvoor hij is geautoriseerd, maar ook dat wanneer hij de dienst verlaat, of naar een andere functie doorstroomt, deze voorzieningen en autorisaties beschikbaar komen of worden ingenomen. Het RIdM is bedoeld voor

iedereen binnen de rijksoverheid die gebruik maakt van generieke voorzieningen van het Rijk, zoals bijvoorbeeld een werkplek of Rijkspas. Het eID Stelsel wordt ontwikkeld als standaard voor online identificatie en vaststelling van bevoegdheden. Er komt dus niet «één» eID; de gebruiker kiest uit de passende inlogmiddelen die voldoen aan de standaard als hij toegang vraagt tot online dienstverlening. Het is aan de verschillende sectoren om te bepalen of de middelen die in de sector in gebruik zijn als identificatiemiddel mee gaan doen met de standaard.

157

Vraag: Welke ministeries, ZBO's en andere onderdelen van de overheid zijn nog niet aangesloten op de diverse Shared Services bij de Overheid (SSO's) en wat is hier de reden van? Wanneer wordt verwacht dat deze allen aangesloten zullen zijn op de diverse SSO's?

Antwoord: Nagenoeg alle ministeries zijn aangesloten op de diverse shared serviceorganisaties op het terrein van de bedrijfsvoering.

aansluiting kernministeries op rijksbrede infrastructuur bedrijfsvoering najaar 2014											
	AZ	BZ	BZK	DEF	EZ	FIN	IenM	OCW	SZW	VenJ	VWS
P-Direkt (2009)	x	x	x	o	x	x	x	x	x	x	x
EC O&P (2012)	x	x	x	o	x	x	x	x	x	x	x
SSC-ICT (2003)	x	2015	x	o	o	x	x	o	x	x	x
FM Haaglanden (2011)	o	x	x	o	x	o	x	x	x	x	x
HIS (2012)	x	x	x	o	o	x	o	o	x	o	x
3W (2013)	x	x	x	o	x	x	x	x	x	x	x
aangesloten											
in procedure											
gedeeltelijk of anders aangesloten											
niet aangesloten											

De laatste aansluitingen van kernministeries zullen plaatsvinden als de Rijks Werkplek Omgeving gereed is (aansluiting EZ en OCW bij SSC-ICT) en als de renovatie van het Ministerie van AZ uitgevoerd is (aansluiting AZ bij FM Haaglanden). Defensie doet op een aantal onderdelen mee, maar aansluiting bij bijvoorbeeld P-Direkt of EC O&P ligt niet voor de hand, omdat Defensie een eigen CAO en rechtspositionele regelingen heeft.

Aansluiting van ZBO's bij voorzieningen van de rijksbrede infrastructuur wordt gestimuleerd, maar de aansluiting dient net als bij de ministeries gefaseerd plaats te vinden, zodat de shared service organisaties dit goed kunnen accommoderen. Daarbij komt dat voor de groep ZBO's met eigen rechtspersoonlijkheid het aanbestedings- of mededingingsrecht aan deelname in de weg kan staan. Het bij uw Kamer aanhangige wetsvoorstel tot wijziging van de Kaderwet ZBO's beoogt de aansluiting voor deze ZBO's te vergemakkelijken.

158

Vraag: Welke gevolgen heeft de «druk op de organisatie» die veroorzaakt wordt door de «efficiencytaakstelling»?

Antwoord: P-Direkt heeft tot nu toe deze efficiencytaakstelling onder behoud van haar servicelevels met een versterkte inzet van het interne LEAN-programma weten te realiseren. De personeelsreductie die daarmee is gerealiseerd, is opgelost middels natuurlijk verloop.

159

Vraag: Hoe is het te verklaren dat P-direct werkt met bijna een kwart externe inhuur?

Antwoord: P-Direkt realiseert haar dienstverlening middels de inzet van moderne ICT-hulpmiddelen (o.a. een selfserviceportal en app) en een contactcenter voor de gebruikersondersteuning. Bij de uitvoering van de dienstverlening en daaraan verbonden (ICT)-beheertaken werkt P-Direkt met 90% intern personeel en een flexibele externe schil van 10%. Bij de verbetering van de ICT-hulpmiddelen en bij de innovatie- en ontwikkelprojecten wordt vaker specifieke externe deskundigheid ingezet: gemiddeld 75% van de personele capaciteit. Hier zet P-Direkt waar mogelijk ambtelijk personeel in (zowel eigen als gedetacheerd vanuit de departementen) en tracht ook, indien taken structureel worden, externen te verambtelijken. Het gemiddelde inhuurpercentage externen daalt door verambtelijking al jaren.

In april 2014 heeft de Minister van BZK de Kamer geïnformeerd over de externe inhuur bij het Ministerie van BZK (TK 33 750-VII-55). In de brief is gemeld dat voor de rijksbreed opererende agentschappen, waaronder P-Direkt, gestuurd wordt op een percentage van 27,5%.

160

Vraag: Kan een jaarlijks overzicht van het budget van de Werkmaatschappij/ Uitvoeringsorganisatie Bedrijfsvoering Rijk van de afgelopen 10 jaar worden gegeven?

Antwoord: De Werkmaatschappij is in 2008 opgericht. De begrote baten zoals vermeld in de oorspronkelijk vastgestelde begrotingen van de afgelopen jaren blijken uit onderstaande tabel.

	x € 1 mln.
2008	139,8
2009	168,2
2010	133,7
2011	123,6
2012	96,5
2013	123,1
2014	107,6
2015	114,0

161

Vraag: Wat is het vooruitzicht voor de komende vijf jaar wat het aantal fte's van de Uitvoeringsorganisatie Bedrijfsvoering Rijk betreft?

Antwoord: Bij de doelmatigheidsindicatoren is aangegeven dat naar verwachting het aantal fte's een lichte toename vertoont van 901 fte's in 2015 naar 904 fte's in 2019. De daadwerkelijke ontwikkeling in de komende vijf jaar is afhankelijk van de volgende factoren:

- Toename als gevolg van vollediger aansluiten van Ministeries;
- Toe- c.q afname als gevolg van de uitvoering van de lage loonschaal projecten;
- Afname als gevolg reorganisaties.

162

Vraag: Wat zijn de financiële gevolgen van het voorgenomen besluit tot het naar de markt brengen van de activiteiten van Vijfkeerblauw (VKB)?

Antwoord: De begrote opbrengst gedurende 10 jaar (contracttijd) zijn € 27 mln. de begrote kosten € 12 mln. en daarmee een opbrengst van € 15 mln. (gedurende contracttijd van 10 jaar).

163

Vraag: Wat houdt het nieuwe business model dat in 2013 is ingevoerd en waardoor de externe inhuur gestegen is tot 15 procent in? Waarom is het noodzakelijk te werken met een «kleine vaste bezetting aangevuld met een grote flexibele schil van ZZP'ers»?

Antwoord: Het nieuwe business model dat in 2013 bij UBRIEC O&P is ingevoerd bij de onderdelen Workflow en Bedrijfsgeneeskundige dienst, houdt in dat gewerkt wordt met een kleine vaste bezetting en aangevuld met een grote flexibele schil van ZZP-ers. Gezien de verwachte grote fluctuaties in de vraag is ervoor gekozen dit op te vangen met een grote flexibele schil en niet een grote vaste bezetting, ter voorkoming van hoge VanWerkNaarWerk- c.q reorganisatiekosten bij afnemende vraag.

164

Vraag: Welke taken verrichten de extern ingehuurde medewerkers bij FMHaaglanden?

Antwoord: De top drie (in uitgaven) betreft opvullen vacature ruimte, inzet specifieke opdrachten (bv SGO5, LFMO en Rijkspas) en declarabele projecten. FMH kiest ervoor om te werken met een flexibele schil om in te kunnen spelen op de groei en krimp die optreedt als gevolg van de uitvoering Masterplan Den Haag. Bij de declarabele projecten worden de kosten terugverdiend via maatwerkopdrachten van de afnemers.

165

Vraag: Hoe is te verklaren dat het aandeel externe inhuur na 2016 halveert? Waarom daalt dit percentage niet onder de 10 procent?

Antwoord: De flexibele schil wordt na 2016 voor een groot deel afgebouwd. De belangrijkste reden voor de grote mutatie is het huisvesten van twee departementen (BZ en IM) in het voormalig VROM-gebouw. Vanwege de verdere onzekerheid in de ontwikkeling van het verzorgingsgebied is een flexibele schil middels inhuur nog voorzien en komt FMH daardoor niet uit onder de norm van 10%.

166

Vraag: Bestaan de hoge percentages (40%-33%) externen uit tijdelijke specialisten of hebben ze een structureel karakter? Waarom is er sprake van zo'n hoog percentage externen, terwijl er is afgesproken dat er minder externe inhuur zou komen?

Antwoord: Zie antwoord op vraag 167.

167

Vraag: Hoe is te verklaren dat u streeft naar beperking van de externe inhuur Shared Service Centrum-ICT 2015 en 2016 rond de 40 procent en de jaren daarna 33 procent externe inhuur begroot? Waarom streeft u niet naar maximaal 10 procent externe inhuur?

Antwoord: Externe inhuur is voor SSC-ICT Haaglanden noodzakelijk omdat de eigen personele capaciteit onvoldoende is om de structurele dienstverlening (beheer) en de aanvullende klantvragen (vraaggestuurd) uit te voeren. Het SSC-ICT heeft meerdere departementen als verzorgingsgebied. Inhuur van externen wordt mede ingezet om de gevraagde dienstverlening aan andere departementen te kunnen leveren. Voor een deel van de vraagcapaciteit worden externen ingezet als flexibele schil omdat met name de projectvraag kan variëren in omvang. De inhuur betreft voornamelijk inhuur voor tijdelijke opdrachten. Inhuur voor structurele taken stelt interne medewerkers in staat om in projecten te



participeren en daarmee kennis en ervaring op doen voor de hierna in beheer te nemen projectopdrachten. De gewenste verambtelijking van personeel heeft op dit moment slechts tot een marginale toename van interne medewerkers geleid. Geconstateerd is dat met name financiële aspecten een rol spelen bij de terughoudendheid om bij de rijksoverheid in dienst te treden. Dit is van invloed op het tempo waarin SSC-ICT Haaglanden in staat zal zijn om de inhuuromvang tot 33% te laten dalen.

168

Vraag: In hoeverre stelt de Rijksgebouwendienst zich maximaal flexibel op als het gaat om efficiënte en effectieve huisvestingsoplossingen? Dit in het licht van de motie van der Steur c.s. (Kamerstuk 24 587, nr. 542), waarbij een maximale flexibele inzet van de Rijksgebouwendienst gevraagd werd, met het oog op hergebruik van de vrijgekomen gebouwen van Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) in het belang van de werkgelegenheid, lokale economie en minimalisering van eventuele frictiekosten.

Antwoord: In mijn brief (Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 31 490, nr. 158) van 28 augustus 2014 aan uw Kamer, heb ik aangegeven welke uitdagingen het Rijk ziet met betrekking tot de afstootopgave en de kansen voor transformatie daarbij. In de bijlage van deze brief is een aantal voorbeelden beschreven van transformaties van rijksobjecten en de rol van het Rijksvastgoedbedrijf daarbij. Deze voorbeelden tonen aan dat afstoot maatwerk is, waarbij flexibiliteit, effectiviteit en efficiëntie centraal staan. Vanzelfsprekend gebeurt dit binnen de publieke context en kaders waarin de algemene beginselen van behoorlijk bestuur worden gerespecteerd en waarbij de werkzaamheden transparant, openbaar en marktconform worden uitgevoerd.

Zo heeft het Rijksvastgoedbedrijf zeer recent in korte tijd een aantal vrijgekomen gebouwen beschikbaar gesteld aan het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers. Het betreft 9 justitiële inrichtingen en twee leegkomende kazernecomplexen.

169

Vraag: Wat is het verband tussen de afschrijvingen en de dotaties aan voorzieningen? Moeten er geen voorzieningen zijn voor (groot) onderhoud, renovaties en vernieuwing van afgeschreven vastgoed?

Antwoord: In het rijkshuisvestingsstelsel worden voor renovaties en vernieuwing van afgeschreven vastgoed geen voorzieningen getroffen, maar worden deze geactiveerd en opnieuw afgeschreven. De ruimte voor deze (instandhoudings)investeringen is daarmee dus gerelateerd aan de hoogte van de afschrijvingen en de daarop gebaseerde gebruiksvergoedingen.

Er is geen verband tussen de afschrijvingen en de voorzieningen. De in de begroting geraamde dotaties aan voorzieningen zijn gebaseerd op ervaringscijfers en betreffen met name de voorzieningen asbest en herstel bouwfouten.

170

Vraag: Wordt een deel van de totale kosten van de verbouwing ad € 35 miljoen van paleis Huis ten Bosch voor de aanleg of herinrichting van de tuin aangewend? Zo ja, waarom en hoeveel?

Antwoord: Momenteel wordt er een studie verricht naar mogelijke aanpassingen in de tuin in samenhang met de aanstaande renovatie van het paleis. De kosten hiervoor vallen onder de renovatie van het paleis waarvoor in totaal € 35 miljoen is begroot. Deze kosten komen ten laste van de Staat.

171

Vraag: Heeft de huidige tuin van paleis Huis ten Bosch op enigerlei wijze een beschermde status? Zo ja, op welke wijze is daardoor heraanleg of verandering van de inrichting van die tuin daaraan gebonden?

Antwoord: De monumentale tuin maakt onderdeel uit van het monument paleis Huis ten Bosch. Voor eventuele wijzigingen moet een vergunning worden aangevraagd door het Rijksvastgoedbedrijf.

172

Vraag: Hoeveel m<sup>2</sup>'s minder zijn er al nodig als gevolg van minder mensen; en hoeveel minder m<sup>2</sup>'s als gevolg van nieuwe werken en efficiënter gebruik?

Antwoord: Doordat de rijksoverheid efficiënter met kantoorruimte omgaat en het aantal rijksambtenaren vermindert neemt de vraag naar kantoorruimte bij de rijksoverheid af. Per provincie (en specifiek voor Den Haag) is een masterplan opgesteld waarin inzichtelijk is gemaakt hoe de rijksoverheid in de periode t/m 2020 het kantoorgebruik optimaliseert en leegstand wil voorkomen.

In de masterplannen is beschreven dat het aantal vierkante meters kantoorruimte van de rijksoverheid naar verwachting met afgerond 30% afneemt. Gerekend in vierkante meters is de daling in Den Haag het grootst, namelijk zo'n 40%. Van die daling wordt ongeveer 30% (300.000 m<sup>2</sup>) veroorzaakt door een daling in fte's en 70% (700.000 m<sup>2</sup>) door de toenemende efficiency in de huisvesting van de rijksoverheid in combinatie met Het Nieuwe Werken.

173

Vraag: Hoe is het percentage van 20 procent externe inhuur in 2015 bij de Rijksgebouwendienst te verklaren? Waarom streeft u niet naar maximaal 10 procent externe inhuur?

Antwoord: De Rijksgebouwendienst is een vraaggestuurde dienst, waarbij veelal specifieke en specialistische kennis nodig is. Deze kennis is niet altijd binnen de organisatie beschikbaar. Het gaat om kennis op het terrein van vastgoed, bouw- en installatietechniek en verschillende vormen van veiligheid voor met name kantoren, musea, paleizen en gevangenissen. De vraag naar huisvesting en huisvestingsadviezen fluctueert, zowel in aard van de benodigde specialistische kennis als in omvang. In de begroting is de verwachting verwerkt dat het percentage de komende jaren zal dalen.

174

Vraag: Wordt in het kader van energiebesparing Energy Service Company (ESCo) overwogen c.q. ingezet?

Antwoord: Het Rijksvastgoedbedrijf hanteert bij energiebesparende maatregelen in rijkskantoren voor een groot deel dezelfde principes als een ESCo en dit leidt veelal tot vergelijkbare maatregelen. Tot op heden wordt er dan ook geen voordeel in gezien om een Escos als extra partij te betrekken bij het beheer en onderhoud van rijkskantoren.

175

Vraag: Welke stijging van de leegstandkosten voor de Rijksgebouwendienst en welke daling van het saldo baten en lasten kan worden verwacht indien het afstoten van vastgoed objecten tegen valt? Als er geen concrete cijfers kunnen worden gegeven, wat is het mogelijke verliespercentage?

Antwoord: De afstoot is in de jaren 2011–2013 afgewaardeerd tot de verwachte opbrengstwaarde (taxatiewaarde). Deze verwachte opbrengstwaarde houdt rekening met de huidige marktsituatie. Ook de raming voor de kosten leegstand houdt rekening met een langer afstoottraject (leegstandskostenraming zoals opgenomen in de begroting loopt op van € 15 mln. in 2015 tot € 23 mln. in 2019). Een stijging in deze conservatieve raming voor kosten en afstootverliezen in 2015 is niet te verwachten. Nieuwe huisvestingsontwikkelingen (actualisatie masterplannen en nieuwe taakstellingen) kunnen voor latere jaren wel leiden tot stijgingen in de leegstandskosten als gevolg van nieuwe leegstand en nieuwe afstoot.

176

Vraag: Hoe is de verdubbeling van de externe inhuur (5,4 procent in 2015 ten opzichte van 2,6 procent in 2014) bij het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf in 2015 te verklaren?

Antwoord: Het RVOB is een vraaggestuurde dienst, waarbij veelal specifieke en specialistische kennis nodig is. Deze kennis is niet altijd binnen de organisatie beschikbaar. De verhoging van 400.000 euro naar 900.000 euro in 2015 is een gevolg van externe inzet bij de herontwikkeling van het project Hembrugterrein.

177

Vraag: Hoe is de verdrievoudiging van de externe inhuur (15,8 procent in 2015 ten opzichte van 5,3 procent in 2014) bij de Dienst van de Huurcommissie te verklaren?

Antwoord: Ten tijde van het opstellen van de begroting 2014 (voorjaar 2013) van de Dienst van de Huurcommissie (DHC) was het streven erop gericht om de inhuur van externe medewerkers voor de behandeling van geschillen binnen een aantal jaar geheel af te bouwen. Alleen op incidentele basis voor specifieke projecten waarvoor DHC zelf geen of onvoldoende expertise en capaciteit in huis heeft, zou nog beroep worden gedaan op externe medewerkers. Om deze reden was hiervoor in de begroting 2014 slechts € 300.000 geraamd (zoals dat ook het geval was in de begroting 2013), zijnde 5,3% van de totale geraamde personele kosten. De realisatie van de kosten voor externe inhuur in 2013 bedroeg € 1.706.000. Zoals toegelicht in de Jaarrekening van DHC (TK 2013–2014, 33 930 VII, nr. 1, blz. 192), was de hogere instroom van huurgeschillen hiervan de oorzaak, als gevolg waarvan in 2013 in totaal 14.204 geschillen zijn afgewikkeld, terwijl de verwachting 11.000 was. Op basis van de ervaringscijfers 2013 is er in de begroting 2015 rekening mee gehouden dat meer inhuur nodig is dan begroot in 2014.

178

Vraag: Betekent het doorschuiven van het budget van 2014 naar 2015 dat er sprake is van vertraging bij de invoering van het nieuwe systeem energielabel?

Antwoord: zie antwoord op vraag 39

Het Besluit Energieprestatie Gebouwen en de Regeling Energieprestatie Gebouwen worden zoals afgesproken in januari 2015 van kracht. Vanaf januari 2015 kunnen woningeigenaren eenvoudig en goedkoop het energielabel laten registreren via de formele internetapplicatie van het Rijk.

179

Vraag: Kunt u nader toelichten wat de recente inzichten over de planning zijn waardoor het budget dat beschikbaar is voor ontwikkeling en uitrol

van het nieuwe systeem energielabel van 2014 naar 2015 wordt toegeschoven?

Antwoord: Er moet veel gebeuren om het systeem van het energielabel om te bouwen. Het was bij het opstellen van de begroting 2014 nog onduidelijk welke werkzaamheden wanneer nodig waren. Halverwege dit jaar werd duidelijk welk deel in 2014 tot betaling kon komen en welk deel zou doorlopen in 2015. Dit heeft geleid tot verschuiving van budget van 2014 naar 2015.

Het Besluit Energieprestatie Gebouwen en de Regeling Energieprestatie Gebouwen worden zoals afgesproken in januari 2015 van kracht. Op 1 januari 2015 kunnen woningeigenaren eenvoudig en goedkoop het energielabel laten registreren via de formele internetapplicatie van het Rijk.

De brieven voor het voorlopige energielabel worden conform de afspraak in het Energieakkoord vanaf januari verstuurd. In de eerste helft van 2015 worden er veel vragen verwacht van woningeigenaren en erkend deskundigen, omdat iedereen nog moet wennen aan het systeem. Het eerste halfjaar van 2015 zal ook gebruikt worden om het systeem te optimaliseren zodat het gebruiksgemak zo groot mogelijk is.

Het doorschuiven van middelen betreft een puur technische financiële afweging. Er moet heel veel gebeuren om het systeem van het energielabel om te bouwen. Het was bij het opstellen van de begroting 2014 nog onduidelijk welke werkzaamheden wanneer nodig waren. Halverwege dit jaar werd duidelijk welk deel in 2014 tot betaling kon komen en welk deel zou doorlopen in 2015.

180

Vraag: Wanneer kan de Kamer de I-strategie tegemoet zien?

Antwoord: Bij de actualisering van de I-strategie wil ik het eindrapport van de Tijdelijke commissie ICT betrekken. De actualisering zal derhalve worden opgenomen in de reactie van het kabinet op het eindrapport van de Tijdelijke commissie.

181

Vraag: Hoe staat het met de invoering van de huursombenadering? Per wanneer zal deze worden ingevoerd?

Antwoord: In het Woonakkoord is opgenomen dat het kabinet voor het einde van 2014 met een wetsvoorstel komt om het systeem van jaarlijkse inkomensafhankelijke huurverhogingen te vervangen door een systeem met een jaarlijkse huursom. Ik zal u dan ook voor het eind van dit jaar berichten over de invoering van de huursombenadering.

182

Vraag: Hoeveel huurtoeslag zal de overheid kwijt zijn door de invoering van huursombenadering?

Antwoord: Het effect van invoering van een huursombenadering op de huurtoeslag is afhankelijk van de mate waarin bij een dergelijke wijziging de ruimte voor huurverhogingen voor huurtoeslag ontvangers groter wordt. Dit hangt af van de te kiezen concrete uitwerking van de huursombenadering, waarover ik u -zoals in het antwoord op vraag 181 aangegeven- voor het einde van het jaar nader informeer.